

MANO
NUOSTABI
LIETUVA

LIETUVOS VAIKŲ ŽEMĖLAPIŲ KNYGA

MANO NUOSTABI LIETUVA

LIETUVOS VAIKŲ ŽEMĖLAPIŲ KNYGA

Giedrė Beconytė

Sudarė ir tekstus parengė Giedrė Beconytė

Vaikų žemėlapių reprodukcijos © Lietuvos kartografų draugija
Nuotraukos V. Markevičiaus.

Viršeliui panaudotas Vilniaus lopšelio-darželio „Pabiručiai“ grupės
„Kiškučiai“ kūrinys „Mūsų Lietuva“ (4 m., 2019)

Leidinio maketavimą parėmė Lietuvos mokslo taryba.

ISBN XXX

Lietuvos kartografų draugija
Vilnius 2019

Turinys

Pratarmė	6
Valstybė ir jos simboliai	10
Geografinė padėtis	16
Valstybės simboliai	24
Kaimynai	32
Regionai	36
Praeitis ir atmintis	52
Istorija	56
Legendos ir mitai	78
Gamta	92
Žemė ir vandenys	96
Klimatas ir orai	103
Gyvoji gamta	112
Kokie esame	128
Šeima	132
Darbai ir rūpesčiai	140
Talentai	150
Gyvenimo būdas	163
Globalizmas ir patriotizmas	177

Pratarmė

Visa kas yra – yra erdvėje. Žemėlapis – tai erdvės (teritorijos) portretas, atskleidžiantis tuos jos bruožus, kurie mums svarbiausi. Kartografų dėka žemėlapiuose galime pamatyti ne tik tai, kas yra žemės paviršiuje, bet ir požemines komunikacijas, geologinius sluoksnius, o taip pat meteorologinius reiškinius bei apskritai realybėje nepažymėtas savivaldybių ribas ar įvykių taškus. Žemėlapij galima skaityti kaip knygą. O patiems sudaryti – ir iššūkis, ir įdomus žaidimas bet kokio amžiaus žmogui. Vaikams visada patinka žemėlapiai.

Žemėlapius mes skaitome kur kas efektyviau negu paprastą tekstą – vienas žvilgsnis pasako daug, kartais netikėtų, dalykų apie pavaizduotą reiškinį. Žemėlapis gali padėti įtikinti, nukreipti, paaiškinti. Lietuvos kartografų draugijos, įkurtos 2003 metais, tikslas – skatinti žemėlapių naudojimą ir plėsti juose vaizduojamų temų ratą. Draugija jau penkiolika metų organizuoja tarptautinio vaikų žemėlapių konkurso nacionalinius etapus, kurie vyksta kas dveji metai. Kas kartą konkursams atsiunčiama bent 800 kūrinių iš visos Lietuvos, o 2019-ais metais šis skaičius perkopė 1200! Išrinkti šeši geriausi, įdomiausi žemėlapiai keliauja į tarptautinio konkurso baigiamąjį renginį vis kitoje pasaulio vietoje. Ir kiekvieną kartą Lietuvos vaikai gauna tarptautinio konkurso prizus, dažniausiai – pirmąsias vietas amžiaus grupėje. 2019-ieji nustebino net dviem aukščiausiais įvertinimais. Be pirmosios vietos amžiaus grupėje (Liepa ..., p.) gavome ir specialųjį prizą už kūrybiškumą (...p.).

Kodėl mažos šalies atstovai tiek metų skina laurus pasauliniuose konkursuose? Turbūt todėl, kad Lietuvos vaikai tikrai ypatingi – išmanūs, kūrybiški ir be galo džiaugsmingai žiūrintys į gyvenimą. Todėl jų darbai nepalauja stebinti įvairove, išradingu vaizdavimu, giliu socialiniu turiniu bei talentinga menine raiška. 2015 metais Lietuvos kartografų draugija kartu su Vilniaus universitetu parengė ir išleido nemažos apimties vaikų žemėlapių atlasą „Mano nuostabus pasaulis. Lietuvos vaikų žemėlapių knyga“. Vaikų sukurti žemėlapiai yra puiki medžiaga tyrimams.

Vilniaus universiteto mokslininkai nuolat analizuoja ir vertina vaikų žemėlapių turinį ir juose slypinčias emocijas. Būtent nuo 2015-ųjų metų stebime konkursui atsiųstuose vaikų

kūriniuose vis stiprėjančią žinių apie Tėvynės meilę, pagarbą jos istorijai bei pažadą prisidėti prie Lietuvos gerovės. Todėl šią – antrąją – vaikų žemėlapių knygą skiriame Lietuvai.

Lietuva – Europos žemyne, geografiniame jo centre esanti, ilgą valstybingumo istoriją turinti, unikalia sena kalba kalbanti, o kartu šiuolaikiška, atvira technologijoms ir kitoms kultūroms šalis. Tokią ją pristatome šioje knygoje. Ją sklaidant žingsnis po žingsnio skleisis ir Lietuvos valstybės vaizdas jos vaikų akimis: toks, koks yra šiandien, buvo vakar ir bus rytoj. Susipažinkite – mūsų nuostabi Lietuva!

Giedrė Beconytė

Vilniaus universiteto profesorė, Lietuvos kartografų draugijos atsakingoji sekretorė

Iš beveik dvejų tūkstančių žavingų kūrinių išrinkau tuos, kurie gražiausiai susidėliojo į vientisą Lietuvą pristatančią mozaiką. Pati neatsistebiu, kaip gražu. Ačiū visiems jauniems kartografams, kurie padėjo sukurti tikrai nuostabios šalies portretą žemėlapiuose!

2019 m.
Konkurso organizatorės ir jų
pagalbininkai ruošiasi pradėti
parodos atidarymo renginį.

2017 m.
Vaikų žemėlapių konkurso
prizininkai ir jos lydintys šeimos
nariai, mokytojai bei draugai vos
telpa Muziejaus pastato salėje.

Parodų Vilniaus universiteto Botanikos sode akimirkos

2019 m.
Lietuvos kartografų draugijos
pirmininkas Andrius Balčiūnas
ir du jo sūnūs tyrinėja Lietuvos
žemėlapij

2015 m.
Nuolatinis renginių
fotografas
Vytautas Markevičius,
kurio nuotraukas
matysite ir šioje
knygoje.

1

Valstybė ir jos simboliai

Geografinė padėtis

Gimtoji šalis yra svarbiausia vieta dideliame pasaulyje – po Saule, kurios spinduliuose visi šildomės. Įsidėmėkime Lietuvos vietą pasaulio žemėlapyje: Žemės šiaurinio pusrutulio vidutinėse platumose, Vidurio Europoje, Baltijos jūros rytinėje pakrantėje (17–23 p.). Lietuva – nedidelė, bet toli gražu ne mažiausia Europos valstybė. Vaikų pieštuose žemėlapiuose ji puikiai matoma net iš kosmoso.

Prancūzijos nacionalinio geografijos instituto mokslininkai 1989 metais nustatė, kad Europos geografinis centras yra Lietuvoje, Vilniaus rajone, prie Purnuškių kaimo, o kiek vėliau dar patikslinus vietą – prie Pašilių kaimo (22 p.). Europos centrui pažymėti buvo atidengtas akmuo, o 2004 metais pastatytas skulptoriaus Gedimino Jokūbonio sukurtas paminklas. Įdomu tai, kad daugumoje mums įprastų Europos žemėlapių Lietuva atrodo ne centre, o greičiau rytiniame žemyno pakraštyje (21 p.). Taip yra todėl, kad vaizduojant Europos sąjungą Rusijos vakarinė dalis, kuri geografiškai iš tiesų irgi priklauso Europos žemynui, dažnai paliekama už žemėlapių rėmelio. Žemėlapiuose, kuriuose telpa visa geografinė žemyno teritorija, Lietuva tikrai yra viduryje (23 p.).

Lietuvos teritorija kompaktiška, todėl nesunku nustatyti ir jos pačios geografinį centrą. Valstybinio žemėtvarkos instituto darbuotojai 1995 metais nustatė, kad taip vadinamas „Lietuvos geografinis vidurys“ yra Kėdainių rajone Ruoščių kaime. Tai vietai pažymėti pastatyta akmenų skulptūra, simbolizuojanti etnografinių regionų – Aukštaitijos ir Žemaitijos – sąjungą.

Šiauriausias Lietuvos taškas yra Biržų rajone, Nemunėlio vingyje prie Aspariškių kaimo. Piečiausias – Varėnos rajone, prie Musteikos kaimo. Labiausiai į vakarus nutolęs Lietuvos taškas yra Kuršių Nerijoje ties Nida, o tolimiausias rytinis – Ignalinos rajone, Dysnos lygumoje prie Vosiūnų kaimo. Lietuvos ilgio ir pločio proporcijos, labiausiai vienas nuo kito nutolusių taškų tarpusavio išsidėstymas, bendra teritorijos konfigūracija ir kompaktiškumas suteikia Lietuvos siluetai panašumą į širdį.

Vaikų žemėlapiuose Lietuva graži ir svetinga, svarbi ir matoma, o jos gyventojai domisi viskuo, kas vyksta pasaulyje. Čia nerasite „mažos šalies“ komplekso. Gebėjimas džiaugtis savimi ir supančiu pasauliu atsispindi daugumoje kūrinių. Žemėlapių pavadinimai taip pat skamba įtikinamai: „Gera Lietuvoje“, „Lietuva man brangi“, „Lietuva žydi mano širdutėje“, „Lietuva maža valstybė, bet meilė jai užima visą širdį“.

Valstybės simboliai

Lietuvos Respublikos Konstitucija įsigaliojo buvo priimta 1992 m. spalio 25 d. piliečių referendume ir įsigaliojo 1992 m. lapkričio 2 d.

*Valstybinė kalba – lietuvių kalba.
(14 straipsnis)*

*Valstybės vėliavos spalvos – geltona, žalia, raudona.
Valstybės herbas – baltas Vytis raudoname lauke.
(15 straipsnis)*

*Valstybės himnas – Vinco Kudirkos „Tautiška giesmė“.
(16 straipsnis)*

*Lietuvos valstybės sostinė yra Vilniaus miestas – ilgaamžė istorinė Lietuvos sostinė.
(17 straipsnis)*

Lietuvos vaikų nupieštuose žemėlapiuose dažnai matome trispalvės Lietuvos vėliavos derinį: geltona, žalia, raudona. Galbūt būtent tokios, vidutinių platumų gyventojams neįprastai ryškios Lietuvos vėliavos spalvos lemia šiltą, gyvą, džiaugsmingą daugumos vaikų žemėlapių koloritą. Trys tautinės spalvos vaikų piešiniuose – ne tik vėliavos ar žemėlapių fonas, kuris aiškiai rodo - čia Lietuva. Tautinės spalvos – tai ir gėlių žiedai, vaivorykštės, žmonių drabužiai, juostos ir dekoratyviniai rėmeliai. DAugumoje Lietuvą vaizduojančių darbų yra bent maža trispalvė detalė.

Lietuvos herbas – raudoname lauke vaizduojamas Vytis – šarvuotas raitelis ant balto žirgo, laikantis dešinėje rankoje virš galvos iškeltą kalaviją. Prie raitelio kairiojo peties kabo mėlynas skydas su dvigubu geltonu kryžiumi. Žirgo balnas, gūnia, kamanos ir diržai mėlyni. Kalavijo rankena, kamanų žąslai, balno kilpa ir pentinas, makšties bei žirgo aprangos metaliniai sutvirtinimai ir pasagos geltoni. Toks pat Vytis yra ir Lietuvos istorinėje vėliavoje. Vyčio figūra įvairiais pavidalais kartojasi vaikų žemėlapiuose, ypač ten, kur perteikiama valstybingumo, kovos už nepriklausomybę, Tėvynės meilės idėja.

Istoriniai nacionaliniai simboliai – dvigubas Jogailaičių kryžius ir Gediminaičių stulpai. Dvigubas kryžius vaizduojamas geltonas mėlyname skyde ir yra Lietuvos valstybės herbo dalis. Gediminaičių stulpai

vaizduojami geltoni raudoname skyde arba be jo. Kadaisė tai buvo Lietuvos didžiųjų kunigaikščių asmeniniai herbai. Laikui bėgant šie ženklai tapo visos lietuvių tautos mėgstamais simboliais ir neretai matomi vaikų žemėlapiuose.

Lietuvos valstybę simbolizuoja ir šalies teritorija, valstybės siena, sostinė, šalies konstitucija. Nuo valstybės neatsiejami piliečiai, valstybinė kalba, raštas, papročiai. Ryškūs demokratijos simboliai yra žodžio ir tikėjimo laisvė. Valstybės valdžią Lietuvoje vykdo Seimas, Respublikos Prezidentas ir Vyriausybė, Teismas.

Lietuvių kalba priklauso archajiškai indoeuropiečių kalbų šeimai. Iš baltų kalbų išlikusios yra tik lietuvių ir latvių kalbos, rašytinių paminklų paliko prūsų kalba. Lietuvių kalba kaip atskira rytų baltų šakos kalba ėmė formuotis nuo 17 a. Lietuvos vardas pirmą kartą paminėtas lotynų kalba parašytuose 1009 m. Kvedlinburgo metraščiuose. Lietuviškos abėcėlės pagrindą sudaro lotynų kalbos abėcėlė, papildyta nosinėmis balsėmis ir raidėmis su diakritiniais ženklais. Raidė „Ū“ yra jauniausia iš lietuviškų raidžių su diakritiniais ženklais. Ją sukūrė Jonas Jablonskis. Raidė „Ė“ - seniausia iš tokių raidžių. Jokia kita kalba savo abėcėlėje neturi raidės „Ė“, ji būdinga tik lietuvių kalbai. Atvykstančius turistus vilioja galimybė išgirsti ir pasiklausyti mūsų senos, sudėtingos, melodingos kalbos. Vaikai kūrybiškai naudoja kalbą – žemėlapius papildo vietovardžiais, juos taikliai pavadina. Įdomūs žemėlapiai, kuriuose pagrindinė grafinės raiškos priemonė – žodis. Žemėlapyje įvairiai rašant vietovardžius ar tiesiog bet kokius žodžius, išgaunamas valstybių, žemynų, pasaulio vaizdas. Valstybės himno eilutės neretai tampa žemėlapiu pavadinimu, perteikiančiu jo idėją.

Vaikų žemėlapiuose randame ne tik valstybingumo ženklus, bet ir Lietuvos gamtos ir kultūros padiktuotus simbolius. Kaimo kraštovaizdį puošia Lietuvoje perintys gandrai, giles brandinantys ąžuolai, banguojantys rugiai. Vaikų darbuose kartojasi jūros ir gintaro, gėlių ir drugių, bičių ir medaus, linų simboliai. Improvizuodami istorijos tema vaikai savo žemėlapiuose piešia Vytauto Didžiojo laikų Lietuvą, Lietuvos didįjį kunigaikštį Gediminą ir Vilniaus įkūrimo legendą, išlikusias Lietuvos pilis ir piliakalnius, dvarus (30 p.).

Valstybės sostinė Vilnius – taip pat svarbus simbolis, dažnai pabrėžiamas ne tik vilniečių, bet ir visos Lietuvos vaikų kūriniuose (25, 42 p.).

Kaimynai

Lietuvos Respublikos valstybės siena yra 1762 km ilgio. Lietuvą supa keturios kaimynės. Latvija, kurioje taip pat kalbama baltų grupės kalba, yra šiaurėje ir šiaurės rytuose (sienos ilgis sausuma – 588,1 km, jūra – 22,2 km). Rytuose ir pietuose Lietuvos kaimynė yra Baltarusija (Gudija). Sienos su šia šalimi ilgis – 678,8 km. Pietvakariuose Lietuva turi 103,7 km ilgio sieną su Lenkija bei kiek ilgesnę – su Rusijos Federacija (Kaliningrado sritimi (sausuma – 249,3 km, Kuršių mariomis – 18,5 km, jūra – 22,2 km) Lietuvos ir Baltarusijos bei Lietuvos ir Rusijos Federacijos siena kartu yra ir Europos Sąjungos išorinė siena. Vakaruose Lietuva ribojasi su Baltijos jūra. Baltijos jūros pakrantės ilgis – 90,66 km.

Lietuvos kontūrą lemia valstybės sienos linija. Sienos su kaimynais dažnai eina upės (Nemuno, Neries, Šešupės, Nemunėlio, Dysnos) viduriu. Todėl sienos linija plastiška, vingiuota, atitinka upės vingius. Buvimas prie Baltijos jūros ir bendradarbiavimas sprendžiant susijusius klausimus suartina Lietuvą su kitomis Baltijos jūros regiono valstybėmis. Aplink Baltijos jūrą yra išsidėčiusios iš viso devynios valstybės.

Sovietiniu laikotarpiu trims europietišką kelią pasirinkusioms Baltijos valstybėms – Lietuvai, Latvijai ir Estijai – teko priespaudos dalia. Tuo laikotarpiu šias šalis vienijo tautinio identiteto suvokimas, demokratinio valstybingumo patirtis ir vakarietiška kultūra. Nors Estija nėra tiesioginė Lietuvos kaimynė, tačiau bendra praeitis, išsivadavimas iš sovietinės okupacijos, Baltijos kelio atmintis atsispindi vaikų darbuose, kuriuose Lietuva, Latvija ir Estija dažnai vaizduojamos drauge (35 p.). Lenkiją ir Baltarusiją su Lietuva sieja praeityje buvusi bendra valstybė. Džiugina meilė Lietuvai lenkų tautybės vaikų darbuose. Juose šalia dažnai su tokia pat meile pažymima Lenkija – ji iš tiesų yra ypač svarbi mūsų šalies partnerė ir draugiška kaimynė. Baltarusijos ir Rusijos teritorijas vaikai taip pat dažniausiai užpildo taikiais, spalvingais motyvais – tai žmonės tautiniais drabužiais, lėlytės matrioškos, būdingi statiniai ir gyvūnai. Tik pastaraisiais metais Rusijoje kartais atsiranda tankai... (34 p.).

Buvimas Europos Sąjungoje įkvepia vaikus piešti žemėlapius, kuriuose šios politinės bendrijos valstybės narės, kartu ir Lietuva, vaizduojamos kartu, viename gėlės žiede, šokio rate. Kaimynai Europos sąjungoje – artimesni ir tolimesni, didesni ir mažesni, geriau ir mažiau pažįstami. Vaikų sukurtuose žemėlapiuose dažnai atsispindi pasaulio aktualijos ir pakankamai daug žinių apie tai, kas būdinga mūsų kaimynams (32, 34 p.). O atstumai tarp šalių vaikų sąmonėje nėra tokie svarbūs kaip bendrumai ar, atvirkščiai, įdomūs, neįprasti dalykai, kurie ne baugina, o vilioja.

Regionai

Lietuvą sudaro gana skirtingi etnografiniai regionai. Juos moksliniu požiūriu pirmą kartą 1930 metais apibrėžė dailėtyrininkas ir etnologas Paulius Galaunė. Šiandien Lietuvoje išskiriami penki etnografiniai regionai: Aukštaitija, kurios centras Panevėžys, Dzūkija ir centras Alytus, Suvalkija ir centras Marijampolė, Žemaitija ir jos sostinė Telšiai, Mažoji Lietuva ir jos centras Šilutė. Kiekvienam etnografiniam regionui būdinga sava tarmė, kostiumas, valgiai, papročiai, architektūra. Tokia įvairovė mažoje šalyje yra tikra vertybė. Vaikai savo žemėlapiuose mėgsta improvizuoti regionų tema, atskleidžia žinias apie tautinius drabužius, audinių raštus, tarmės ypatumus, kraštovaizdžio bruožus (36–39 p.). Žemaitija tarp Lietuvos regionų yra išskirtinė – Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje ji buvo autonomiška seniūnija, o nuo 1441 iki 1975 m. vadinta kunigaikštyste. Žemaičių etninė savimone pastebima ir regiono vaikų darbuose (36 p.).

Lietuva yra suskirstyta ir administraciniais vienetais. Lietuvoje yra dešimt apskričių: Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių, Tauragės, Telšių, Utenos, Vilniaus (40 p.). Apskritys toliau yra skirstomos į savivaldybes, kurių Lietuvoje yra šešiasdešimt (41 p.). Toks skirstymas padeda efektyviau valdyti šalį ir įgyvendinti planavimo sprendimus. O vaikų žemėlapiuose savivaldybė, miestas, miestelis ar kaimas ir jo apylinkės – tai ta pati gimtinė vis stambesni masteliu, vis arčiau, vis geriau pažįstama. Atskirai neretai vaizduojamas Vilnius – sostinė ir didžiausias miestas, jungiantis skirtingų tautų ir kultūrų paveldą. Nemažai dėmesio tenka ir su juo besivaržančiam Kaunui – antrajam pagal dydį miestui, buvusiam laikinajai sostinei. Jei Vilnius yra bendras Lietuvos simbolis, tai Kaunas – Kauno miesto ir rajono gyventojų pasididžiavimo objektas.

Ir vyresnių, ir mažųjų kartografo kūriniuose vaizduojami ir kiti miestai: Dzūkijos sostinė Alytus (45 p.), daugelio žinomų Lietuvos žmonių gimtinė Anykščiai (46 p.), Lietuvos vidury įsikūrusi Jonava, kurioje gyvena ypač daug talentingų mažųjų žemėlapių kūrėjų, Kupiškis, Prienai ir kiti savaip žavūs Lietuvos miestai ir miesteliai (47–51 p.).

Geografinė padėtis

Vaida Kasparavičiūtė
9 metų (2013)
Mūsų pasaulis

Adam Paketur
5 metų (2015)
Čia gyvenu Aš

Liepa Budrytė ir Ugnė Sturonaitė
6 metų (2019)
Saulė, princesė, šildo visus

Kamilė Juciūtė
12 metų (2019)
Pasaulis žiūri į mane

Aušrinė Sutkutė
13 metų (2015)
Mano vieta Žemėje

Saida Spulginaitė
13 metų (2019)
Europa

Deimantė Gustytė
13 metų (2009)
Lietuva

Saulė Toleikytė
10 metų (2015)
Lietuva Europoje

Valstybės simboliai

Meda Banėnaitė
6 metų (2019)
Lietuva žydi mano širdutėje

Tautvydas Urbonas
9 metų (2019)
Mano mažasis kraštas

Deividas Jeseliūnas
13 metų (2009)
Lietuva

Ugnė Murzaitė
7 metų (2015)
Mano Žemė – Lietuva!

Austėja Kisieliūtė
7 metų (2019)
Ką man šneka gimtinė Lietuva

Amelia Ruskan
11 metų (2015)
Lietuvoj gimę žiūrīm į pasaulį

Amilė Apinytė
6 metų (2017)
Mes mylim Lietuvą

Elžbieta Kasilovska
14 metų (2015)
Lietuva maža valstybė, bet meilė jai užima visą širdį

Kaimynai

Gabija Šiušaitė
15 metų (2015)
Lašelis, kuriame gimiau

Vismantė Gumionaitė
10 metų (2019)
Linksmieji žemynai

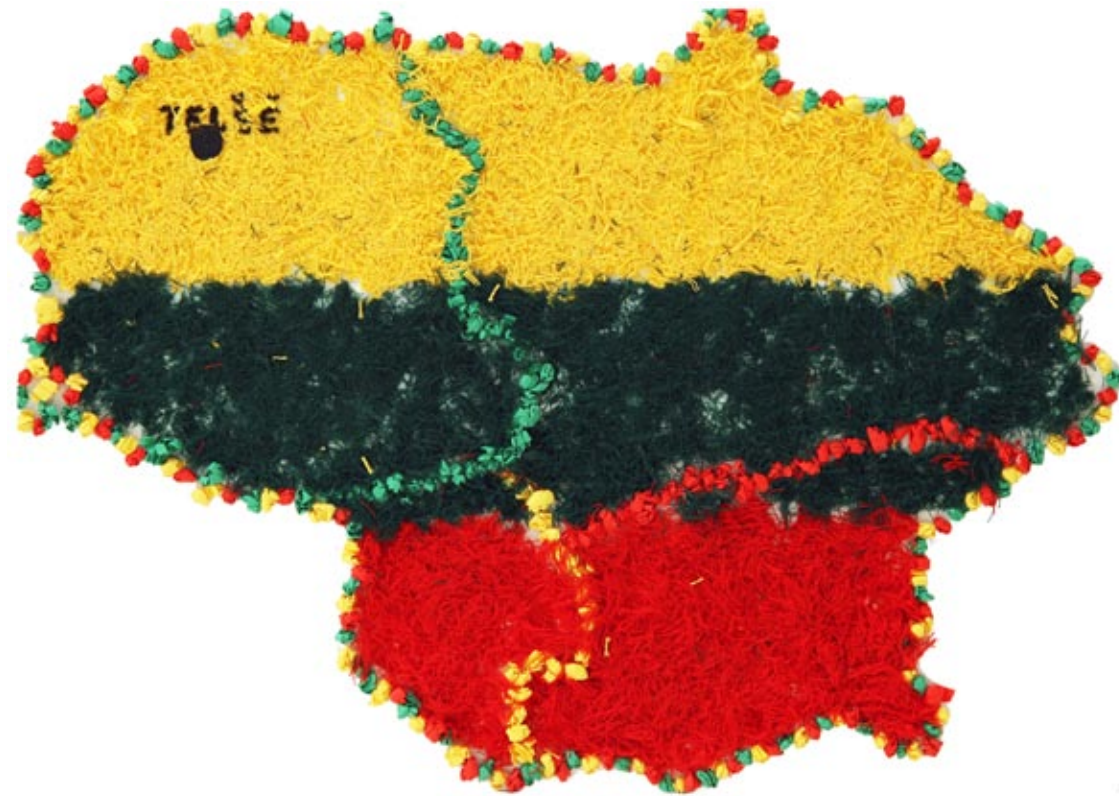

Kotryna Masaitytė
11 metų (2019)
Draugai iš abiejų pasaulio pusių

Paulius Advilonis
9 metų (2009)
Baltijos šalis
Baltijos kelyje

Regionai

Jokūbas Mažrimas, Modestas Meškauskas ir Matas Klova
5 metų (2013)
Telšiai – Žemaitijos sostinė

Gabija Gerasimovaitė
12 metų (2017)
Lietuvos etnografinis žemėlapis

Anatolij Kolmykov, Ariana Drevalytė
ir Greta Miliauskaitė
6 metų (2017)
Mano Lietuva tautiniuose raštuose

Orinta Abromavičiūtė, Markas Peseckis ir Danas Dambrauskas
6 metų (2019)
Lietuva – mano gimtinė

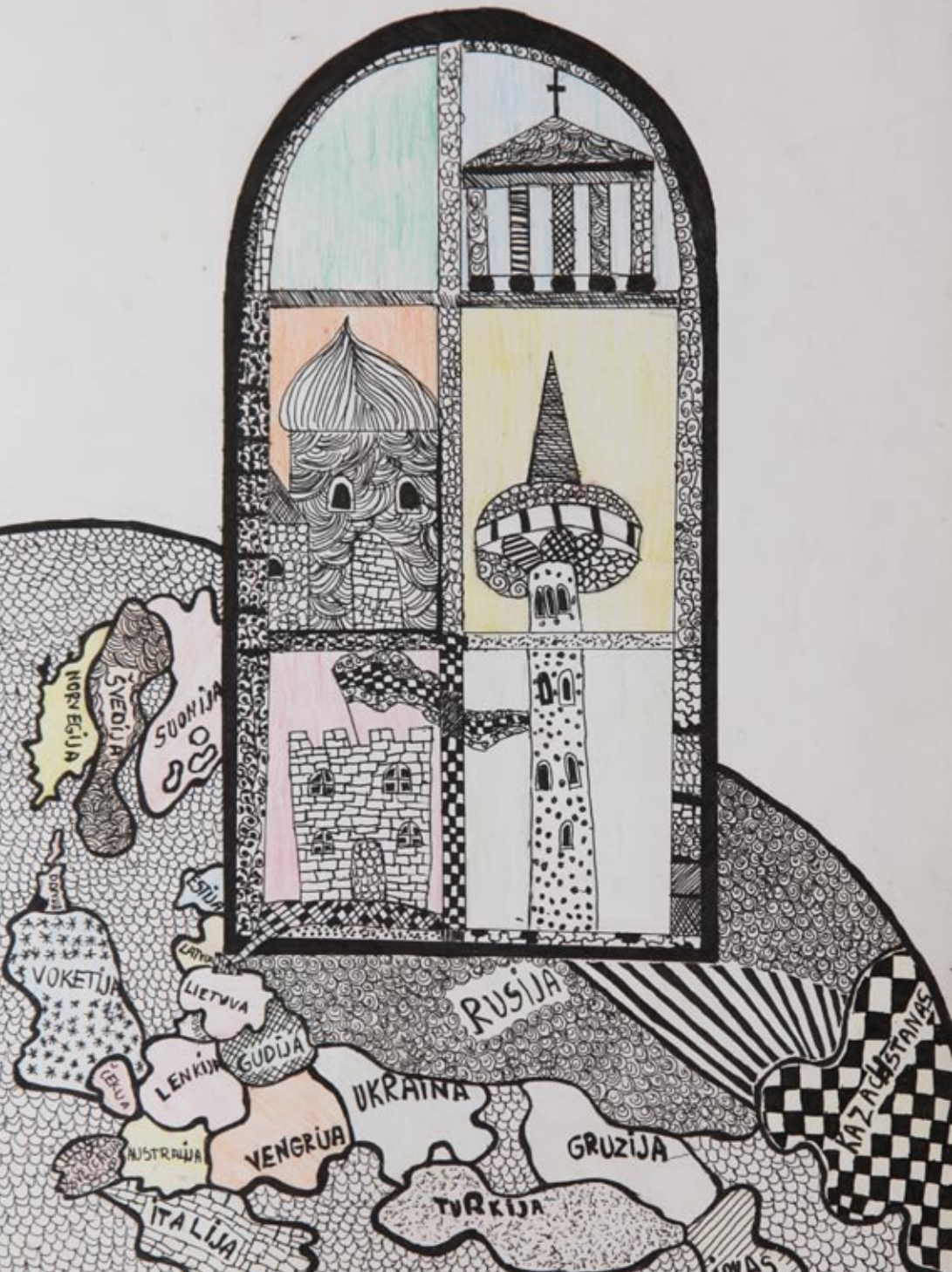
Danielius Rusys
7 metų (2017)
Mano Mažoji Lietuva

Paulius Kulikas
6 metų (2013)
Čia mano Lietuva

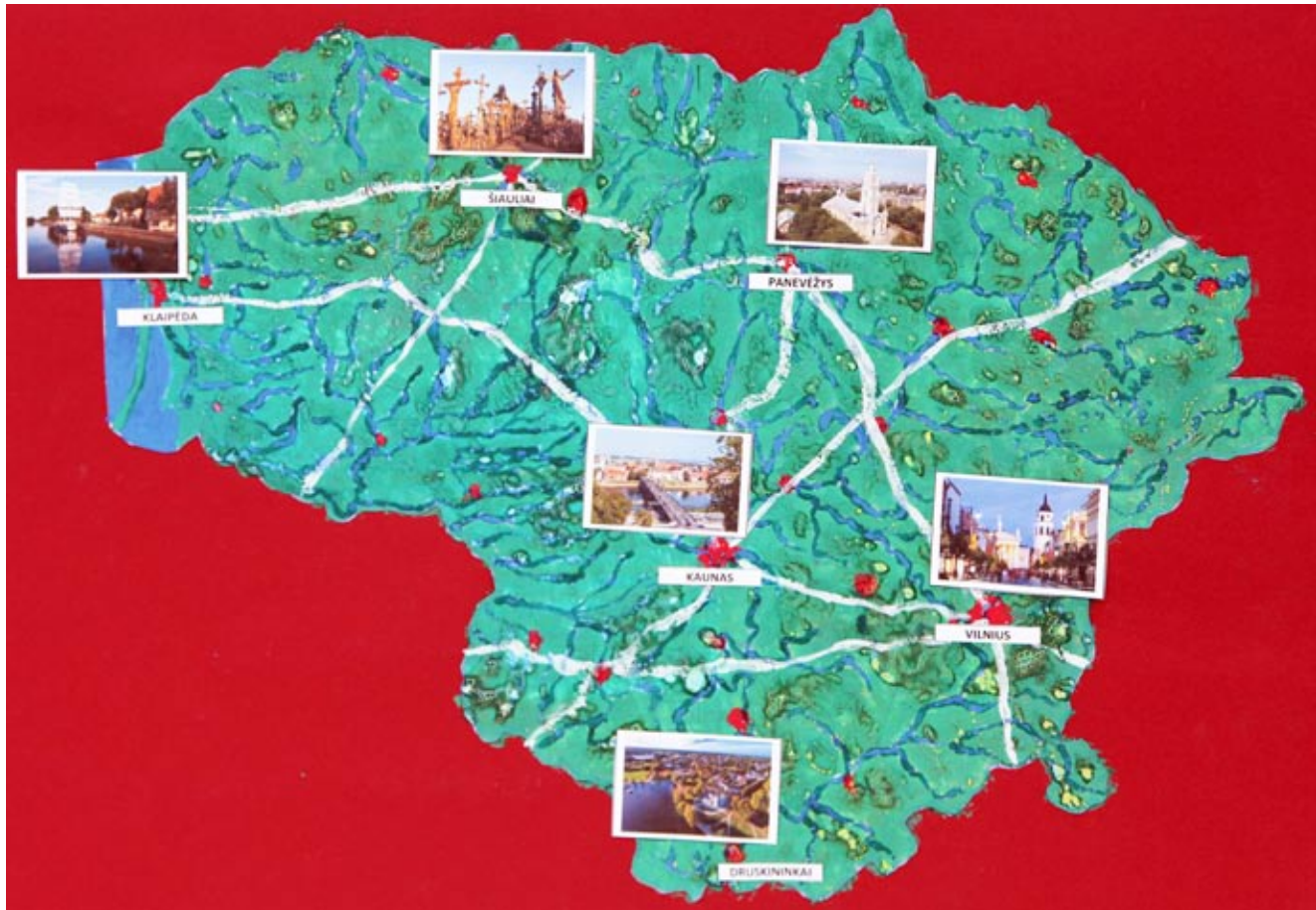
Neringa Čivinskaitė
11 metų (2019)
Maža šalis Lietuva

Veslava Voitkevič
12 metų (2015)
Žiūriu į pasaulį – matau
Lietuvą

Ugnė Petrauskaitė
8 metų (2015)
Mano Lietuva

Mila Barbarovič
7 metų (2017)
Lietuva Tėvynė mūsų

Mantas Bauževičius ir Vakaris Šiušė
10 metų (2015)
Alytus

Ignas Liungaila ir Majus Kepalas
6 metų (2017)
Anykščiai

Marija Guogaitė
16 metų (2015)
Mano rajonas

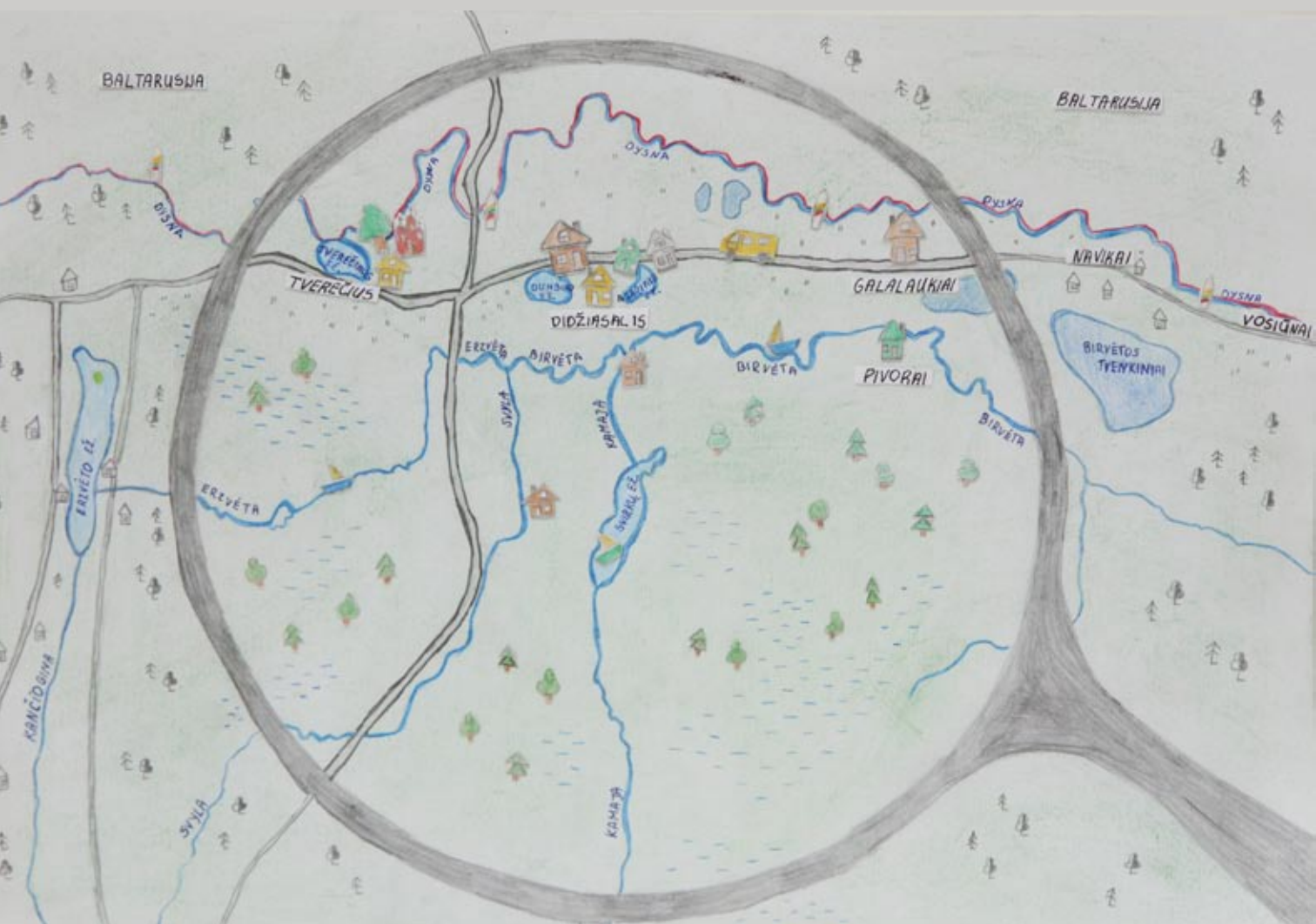

Lukas Pilkauskas
9 metų (2015)
Aš myliu savo miestą

Airida Bubnytė
13 metų (2015)
Mano gimtasis miestas

Miglė Kapliukaitė
12 metų (2015)
Mano gimtinė – ryčiausiais Lietuvos kraštas

Agnė Goštautaitė ir Rugilė Petrauskaitė
15 metų (2015)
Gimtinė

2

Praeitis ir atmintis

Istorija

Nemaža vaikų sukurtų žemėlapių dalis skirta istorijai. Judrūs ir vikrūs Lietuvos vaikai stabteli ir atsigręžia į praeitį. (60–62, 66, 68 p.). Kokius istorinius momentus pagauna vaiko žvilgsnis? Kokią šalies ir tautos istoriją piešia vaikai? Iš fragmentų, kuriuos atspindi vaikų sukurti žemėlapiai, dėliojame Lietuvos valstybės istorijos laiko juostą.

Jei šiandieninė Lietuva būtų medžio vainikas, tai medžio šaknys – Lietuvos istorija (56 p.) Lietuvių šaknys stiprios). Jei skriejantis gyvenimas būtų išdidus briedis, tai istorija puikuotųsi ant jo ragų vainiko, jei istorija bylotų didžiojo kunigaikščio lūpomis, tai jo širdies šiluma sklistų istorijos herojei Lietuvai. Vaikai žavisi Lietuvos didžiais kunigaikščiais, piešia jų portretus ir simbolius tuometinės Lietuvos žemėlapių fone. Mindaugas, baltų genčių vienytojas ir valstybės įkūrėjas, valdovas, kuris, manoma, vienintelis iš Lietuvos didžiųjų kunigaikščių buvo karūnuotas, Lietuvos valstybę įtvirtino kaip pilnateisę Europos valstybę. Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino vardas siejamas su Lietuvos sostinės Vilniaus įkūrimu. Pasakojama, kad toje vietoje, kur dabar Vilnius, didysis kunigaikštis susapnavo staugiantį vilką, simbolizavusį Europai iš būsimo garsaus ir svarbaus jos miesto siunčiamą žinią. Didžiojo kunigaikščio Vytauto vardas siejamas su Lietuvos valstybės teritorijos plėtra. Valdant Vytautui Didžiajam Lietuvos teritorija siekė Juodąją jūrą (59–61 p.).

1387 m. Lietuva buvo oficialiai pakrikštyta, o 1389 m. popiežius ją pripažino kaip krikščionišką valstybę. Lietuvos krikšto dėka Lietuva dar labiau priartėjo prie Europos gyvenimo, sulaukė palaikymo kovose su kryžiuočiais. Žemaičiai ilgiausiai išlaikė pirmykštį tikėjimą pagonybe. Valdant Jogailai, Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė ir Lenkija buvo sujungtos į bendrą valstybę. Šį faktą liudijo ir tvirtino 1569 m. sudaryta Liublino unija. Daugiau nei du šimtus metų gyvavo bendra valstybė – Abiejų Tautų Respublika (Żečpospolita). Su valstybės istorija neatskiriamai susijusi jos kultūra. Pirmoji spausdinta lietuviška knyga pasirodė 1547 m. 1613 m. didiko Radvilos Našlaitėlio iniciatyva buvo sudarytas ir išleistas Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės žemėlapis, kuris buvo tiksliausias iš iki tol sudarytų valstybės žemėlapių ir savo tisklumu lenkė daugelį to meto Europos žemėlapių. Žemėlapis buvo svarbus ir ilgai naudojamas, papildomas ir iš naujo perleidžiamas kitų autorių.

Nusilpusią Abiejų Tautų Respubliką 18 a. antrojoje pusėje pasidalino kaimyninės Austrijos, Prūsijos ir Rusijos imperijos (62 p.). 1795 m. įvyko trečiasis, paskutinis, valstybės padalijimas. Jis reiškė jungtinės valstybės pabaigą. Nuo 1815 m. visos Lietuvos Didžiąjai Kunigaikštystei priklausiusios lietuvių žemės priklausė caro valdomai Rusijos imperijai. Tauta priešinosi caro priespaudai ir

rusifikacijai, po negailestingai numalšintų sukilimų ir įvesto spaudos lotyniškais rašmenimis draudimo pradėjo formuotis lietuvių nacionalinė savimonė. Knygnešiai slapta į Lietuvą gabeno spausdintą lietuvišką žodį (63 p.). Pradėta vertinti anksčiau prasčiokų kalba laikyta sava – lietuvių – kalba, prie kurios gaivinimo prisidėjo daugelis to meto Lietuvos šviesuolių. 1876 m. pasirodė misionieriaus E. Švelniaus kelionės į Afriką žemėlapis, laikomas pirmuoju lietuviškais rašmenimis užrašytu žemėlapiu. Dar iki Pirmojo pasaulinio karo Lietuvoje vyko aktyvus kultūrinis, politinis gyvenimas. Surengta pirmoji lietuvių dailės paroda. Pakelėse buvo statomi koplytstulpiai, kryžiai, Lietuvoje giedamos daugiabalsės sutartinės. Šiandien tai oficialiai paskelbta tautiniu Lietuvos paveldu (87 p.). Pirmasis Pasaulinis karas Lietuvai atnešė ne tik naują okupaciją bet ir naujų galimybių. Jam baigiantis 1918 m. vasario 16 d. buvo pasirašytas nutarimas, kuriuo atkurta nepriklausoma demokratiška Lietuvos valstybė su sostine Vilniuje – Lietuvos nepriklausomybės aktas. Tarpukario Lietuvos laikotarpis taip pat atspindi vaikų žemėlapiuose – to meto tautiški motyvai (64–65 p.), Stepono Dariaus ir Stasio Girėno skrydis per Atlantą (66 p.), artėjančio Antrojo pasaulinio karo grėsmė tautų kryžkelėje atsidūrusiai mažai šaliai (67 p.).

Tautos atmintyje išliko pokario tremties į Sibirą laikai (57 p.) ir Lietuvos partizanų pasipriešinimas sovietinei okupacijai (68 p.). Tremties, rezistencijos ir priverstinės emigracijos šviesoje simboliškas žmogaus ir tėviškės ryšys (69 p.). Sovietinis laikotarpis jau primirštas – tais laikais deklaruota tautų draugystės idėja ir pasaulinės taikos balandis su juo nebesiejami (70 p.). Tačiau kai kurie piešiniai primena 7–9 dvidešimtojo amžiaus dešimtmečių svajones apie mokslo pasiekimų kuriamą ateitį, keliones į kosmosą, skurdžių buitį ir laisvės ilgesį (71 p.). To meto visuomenės nusivylimo ir ironijos nuotaikas perteikia tapybiškas, nostalgiskas, rudens motyvų (per krintančius lapus, šiurpnakčio nuojautą) turintis kūrinys, kuriame nuo pasaulio nusišukę žmonės keliauja neaišku kur (72 p.).

Lietuvos nepriklausomybės priešaušryje pradėjo vertis langas į pasaulį. 2019 m. prisimename prieš trisdešimt metų nugriautą Berlyno sieną (73 p.). Ryškiausiomis spalvomis istorijai skirtuose žemėlapiuose vaikai vaizduoja Baltijos kelią ir trijų Baltijos valstybių vienybę politinio išsivadavimo kovoje (74 p.). Nepriklausoma Lietuva, aktyvi savo vidaus ir užsienio politikos šeiminkė, yra laisvojo pasaulio politinių ir ekonominių bendrijų narė. Buvimas Europos Sąjungoje ir NATO suteikia pasitikėjimo ir saugumo (75–76 p.).

Nuo Lietuvos vardo paminėjimo rašytiniuose šaltiniuose praėjo tūkstantis metų. Lietuvai kiekvienas pilietis yra gėlės žiedas tautos puokštėje ir veidas žemėlapyje. Visi jie šypsosi (77 p.).

Legendos ir mitai

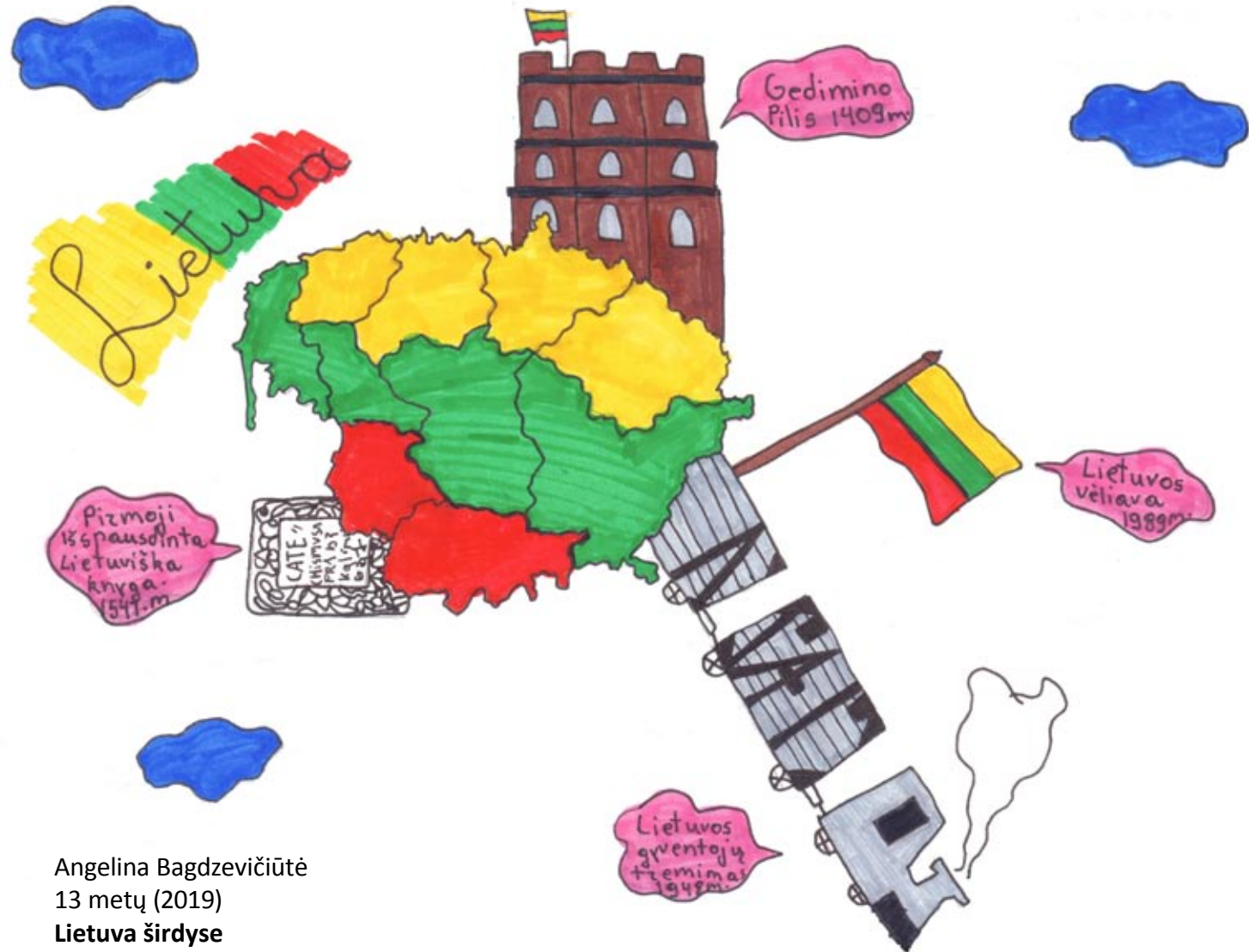
Istorijos šaltiniai patikimai atskleidžia palyginti nesenus faktus, mokslo žinios aiškina tai ką pažįstame. Bet nuo seniausių laikų žmonėms kilę klausimai – iš kur viskas atsirado, kokia būties prasmė ir kaip paaiškinti tai, ko nepažįstame – atsakymus randa tikėjimuose, mituose, legendose (78–79 p.). Įvairias baimes ir svajones įkūnija visų mūsų vaizduotę žadinančios mitinės būtybės (80–81 p.). Pasaulio atsiradimas ir tautos formavimasis vaikų piešiniuose dažnai siejami su gyvybės medžio archetipu. Įdomu tai, kad pasaulis ar Lietuva gali būti ir to kosminio medžio vaisius (žiedas, lapai – 82–83 p.), ir slypėti jo šaknyse kaip mūsų stiprybės šaltinis. Piešiniai, kuriuose matome sudvasintus, ypatingas galias turinčius medžius, atspindi medžio, kaip simbolio, svarbą ne tik senajame baltų tikėjime, bet ir dabartinių žmonių sąmonėje.

Dar vienas labai senas simbolis – pramotė, deivė globėja, Žemė motina – taip pat neretai pasitaiko vaikų kūrinuose. Tuo atveju ji laiko žemėlapi rankose ar bent yra su juo palyginamo dydžio (84–86 p.). Rūpintojėlis – krikščioniškas simbolis. Tai susimąščiusio Jėzaus Kristaus, sėdinčio ranka parėmusio galvą, atvaizdas, dažniausiai – medinė skulptūra. Jis labai dažnas lietuvių, ypač žemaičių tautodailėje (87 p.), tačiau dabartiniuose vaikų žemėlapiuose pasitaiko retai, paprastai kaip praeities kultūros atspindys.

Kolektyvinę sąmonę atspindi tautosaka – pasakos, mįslės, pasakėčios, padavimai ir legendos. Joje įvairiais pavidalais atsiranda mums artimi augalai, paukščiai ir žvėrys – nuo panašių į mitines būtybes, saugančias ar laikančias pasaulį (88–89 p.) iki žemiškų, kartais juokingų pasakų personažų (90 p.).

„Genelis margas, o pasaulis dar margesnis“ – primena paskutiniojo šios dalies piešinio autorė, kūrybiškai susiedama visų mėgstamą paukštelį su pasaulio žemėlapiu (91 p.).

Istorija

Angelina Bagdzevičiūtė
13 metų (2019)
Lietuva širdyse

Linus Gasparavičius
13 metų (2015)
Lietuvių šaknys stiprios

Gustė Černikytė
7 metų (2019)
Lietuva

Titas Leičiūnas
12 metų (2019)
Ištakos

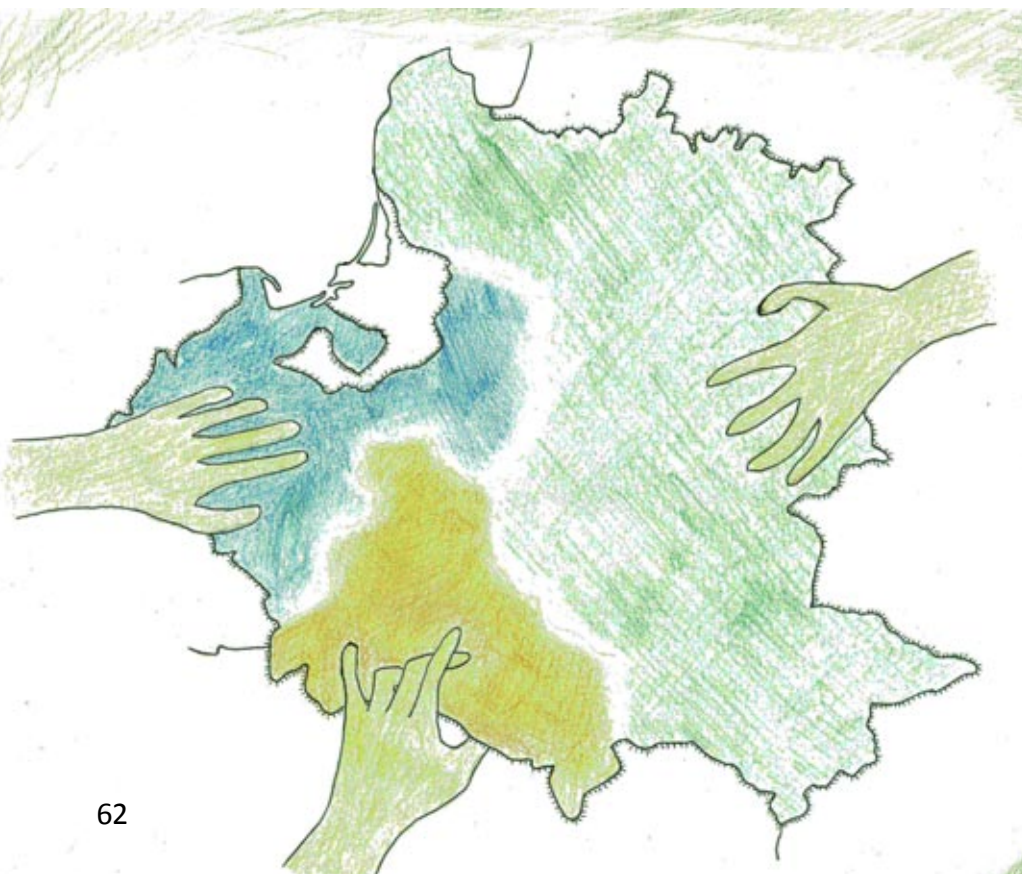

Ramunė Vaičiūnaitė
16 metų (2005)
Jau seniai...

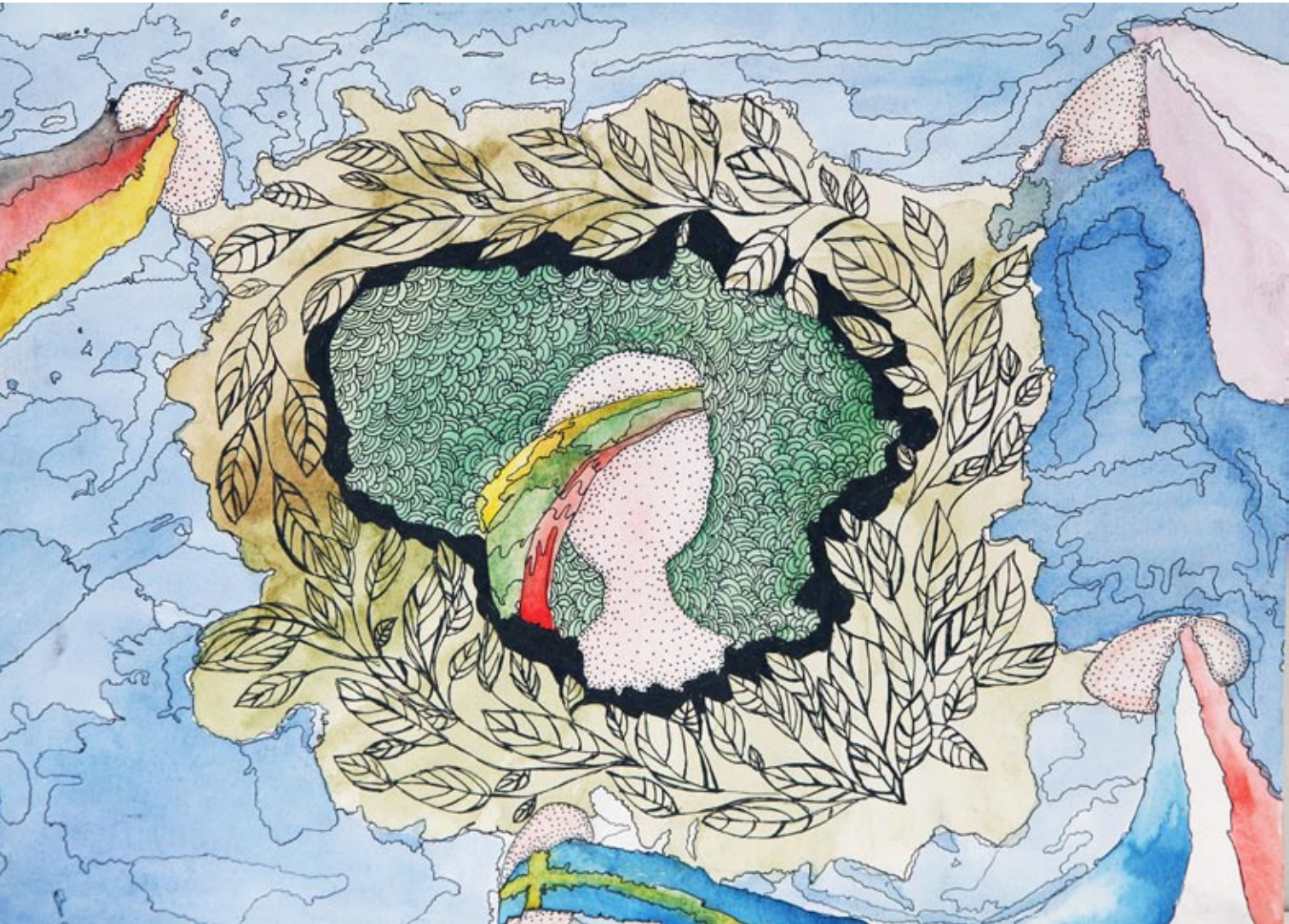

Karolina Kasnauskė
11 metų (2019)
Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės teritorija Vytauto valdymo laikais

Edmund Žuravski
15 metų (2019)
Abiejų Tautų Respublika (padalijimai)

Jokūbas Vilius
11 metų (2019)
Knygnešys skuba į Lietuvą

Akvilė Tubutyte
14 metų (2013)
Aš džiaugiuosi gyvendama Lietuvoje

Milana Vaikutyte
6 metų (2019)
Pasaulis gėlės žiede

Domantas Zurza
9 metų (2019)
Skrydis virš Atlanto vandenyno

leva Ubartaitė
13 metų (2019)
Kolonijų troškimas

Ūla Rimkevičiūtė
16 metų (2017)
Partizano Adolfo Ramanausko-Vanago keliai

Roberta Diekontaitė
13 metų (2017)
Tėviškės žemėlapis

Ema Sodytė
7 metų (2019)
Žemė visada mūsų širdyse

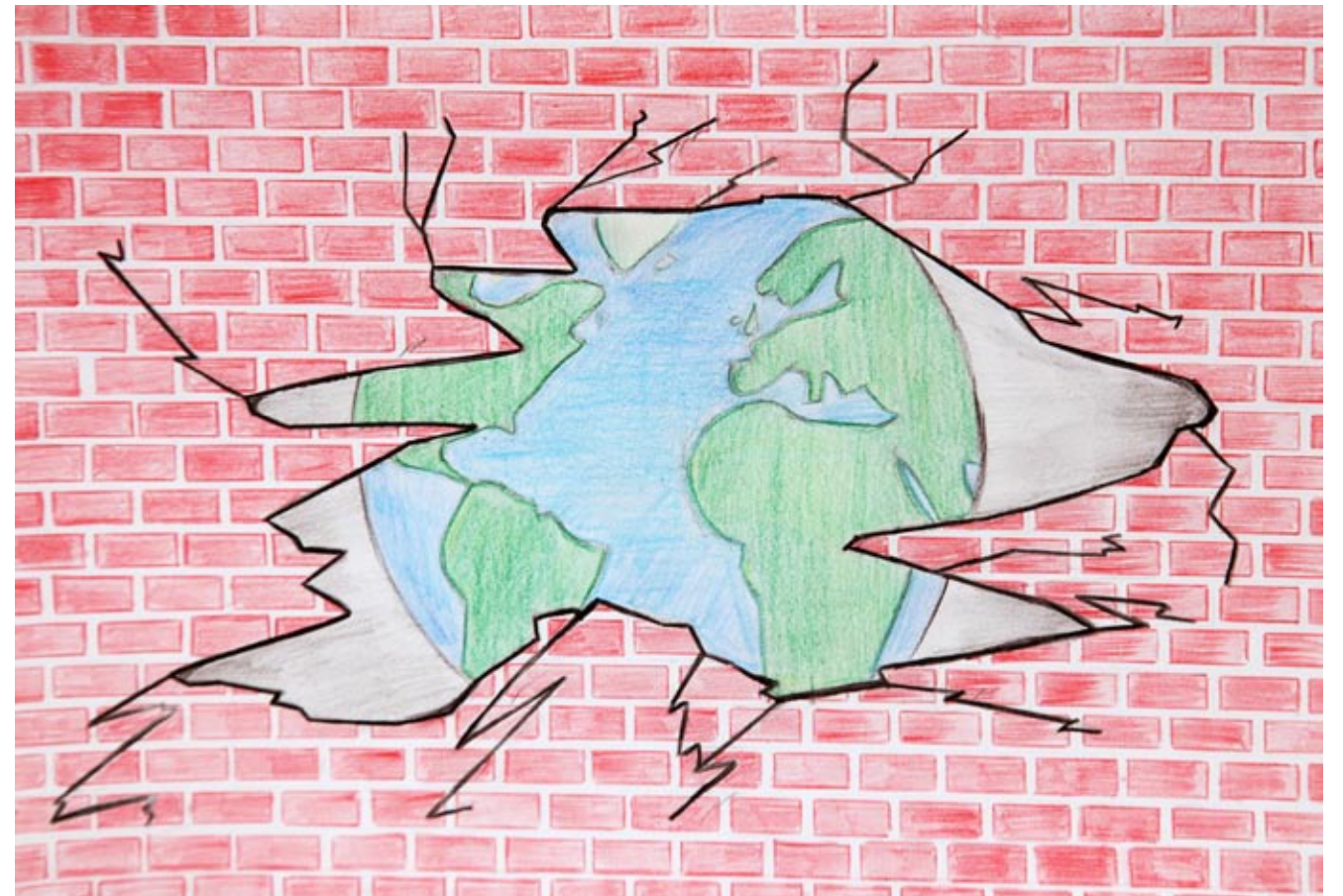

Dovilė Jakubauskaitė
14 metų (2017)
Vaikystės pasauliai

Eglė Vaičiulytė
13 metų (2011)
Be pavadinimo

Rūta Ramanauskaitė
13 metų (2017)
Vienybė įveikia visas kliūtis

Vėjūnė Zubrutė
6 metų (2017)
Mūsų draugai

Judita Advilonytė
12 metų (2011)
Europos Sąjunga šiandien ir rytoj

Rugilė Krenčiūtė
15 metų (2017)
Pasaulis aplink mane

Rumšiškių lopšelio-darželio vaikų grupė
5–6 metų (2009)
Lietuva

Legendos ir mitai

Deimena Juškevičiūtė
11 metų (2019)
Senasis Žemės tikėjimas

Rapolas Pauželis
11 metų (2019)
Pangėja – mitinis žemynas

Ugnė Stunžėnaitė
11 metų (2019)
Užauginame pasaulį

Oskar Voroniuk
12 metų (2019)
**Tautos gyvybės
medis**

Emilija Budrytė
8 metų (2015)
Svajonių pasaulis

Almantas Kunskas
14 metų (2015)
Pramotė

Luka Stankevičiūtė
11 metų (2019)
Pasaulio žemėlapis

Justė Baranskytė
13 metų (2019)
Mano šalis – Lietuva

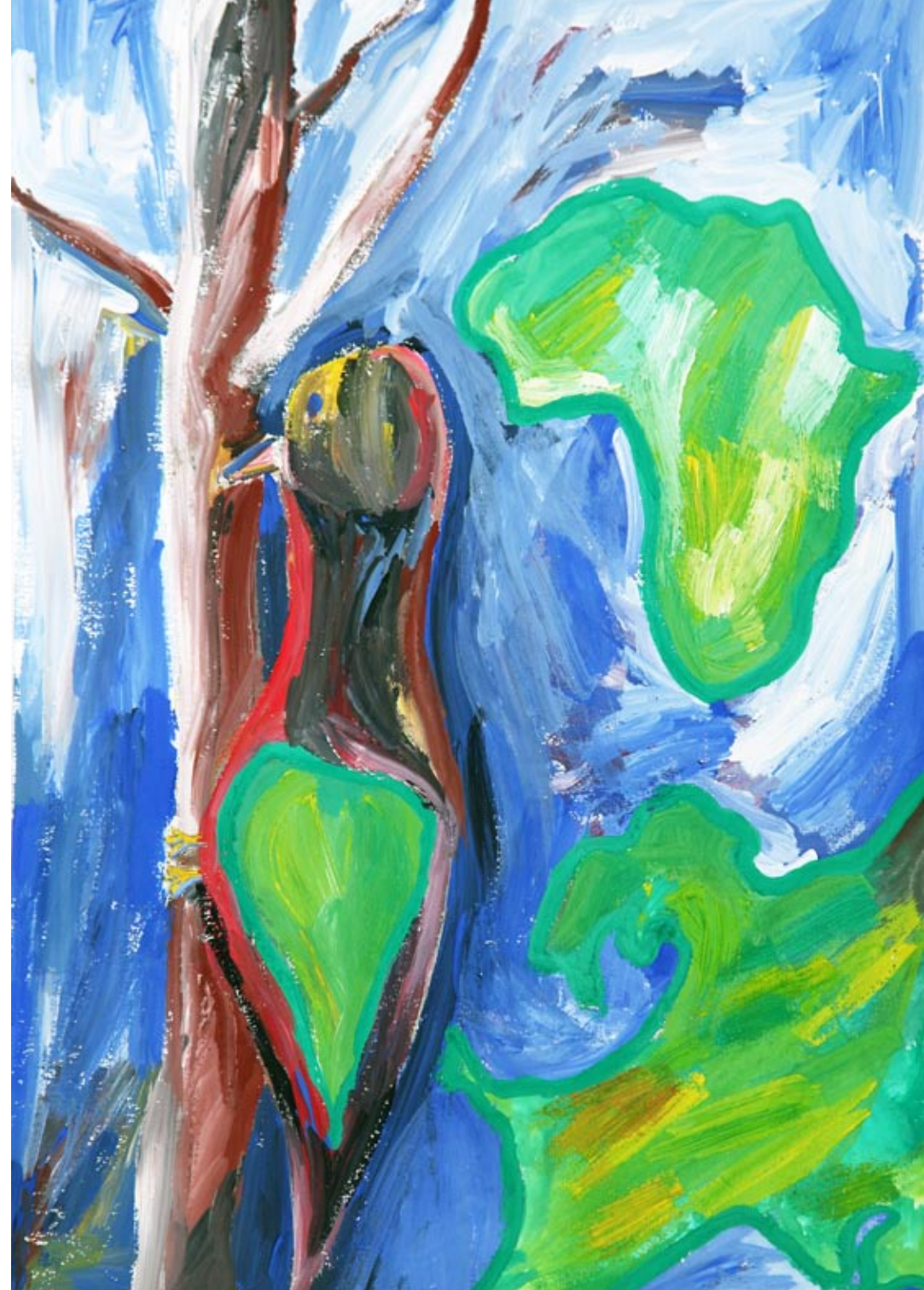
Judita Remeikytė
13 metų (2013)
Paukštis

Rūta Pupinytė
6 metų (2019)
**Mano šalis –
mano pasididžiavimas**

Adelija Mažylytė
15 metų (2019)
Žemėlapis

Deimantė Grašytė
13 metų (2017)
Genelis margas, o pasaulis dar margesnis

3 Gamta

Žemė ir vandenys

Kai vaikai piešia Lietuvos žemėlapij, jame neretai vaizduoja natūralią gamtą. Eurazijos tektoninės plokštėje, vidutinių platumų regione esanti šalis kol kas atrodo apsaugota nuo gamtos katastrofų ir stichijų. Gamtos jėgos čia ramios ir nuosaikios, nėra aukštų kalnų, skardžių ir tarpeklių, miškai – įžengiami ir pilni ne pavojingų žvėrių, o įprastų žvėrelių, paukščių ir įvairių gėrybių. Baltijos jūros pakrantė vakaruose – nepaprastai graži, o milžiniškos grėsmingos bangos matomos tik vaizduotės akimis (96 p.).

Lietuvos žemės gelmėse nėra ypatingų išteklių. Gražiausia ką turime – jūros dovanotas gintaras. Vaikams patinka Lietuvos, kaip gintaro šalies įvaizdis – jis kuriamas ir iš tikrų gintaro gabalėlių (97 p.). Dar vienas krašto turtas – dirvožemiai, kuriuos vaikai retai piešia sąmoningai, bet apie juos primena rausvos, rusvos, juodos žemės spalvos (98 p.).

Gražiai žemėlapiuose atrodo slenkančių ir tirpstančių ledynų suformuotas Lietuvos paviršius – tarsi sąmoningai dailininko sukomponuotas Žemaičių ir Baltijos aukštumas skiria Vidurio Lietuvos žemumos juosta. Nors vidutinis paviršiaus aukštis Lietuvoje nesiekia net 100 metrų, kalvynų ir lygumų kaita daro jį nenuobodų. Klasikinio reljefo žemėlapijo žalias-gelsvas koloritas labai būdingas vaikų piešiams žemėlapiams (99, 102 p.).

Lietuvoje pakanka vandens. Daugumai pasaulio šalių jaučiant gėlo vandens trūkumą, Lietuvoje geriame tik švariausią – požeminį – vandenį. Jo atsargos didžiulės – dabar jų sunaudojame vos dešimtdalį. Vis dėlto akivaizdu, kad vaikai suvokia vandens svarbą žmonių egzistavimui ir vaizduoja jį pagarbiai, kaip gyvybės ir grožio šaltinį (100, 101 p.). Neretai visa Žemė vaizduojama vandens lašo formos arba pakibusi laše.

Beveik visada vaikų žemėlapiuose yra paviršinio vandens – upių, upelių ir ežerų tinklą vaizduojantys raštai. Maži vaikai piešia tiesiog mėlynus srautus ar telkinius, vyresni – jau išskiria didžiausias upes ir ežerus, upių baseinus, vaizduodami reljefą, jo pažemėjimus susieja su upių tėkmėmis. Beje, upių tinklas būna ne tik pieštas. Kartais upėms vaizduoti panaudojami siūlai, virvutės, plastilino ar kitos panašios medžiagos ritinėliai, popieriaus rutuliukų juostelės, net mėlyno stiklo šukės. Ypač įdomūs darbai, kuriuose paviršius iš tiesų trimatis (102 p.).

Klimatas ir orai

Kita su gamta susijusi tema - ne tokia konkrečiai, bet vaikų tikrai mėgstama. Tai – įvairūs astronominiai ir klimato reiškiniai. Žemė – dangaus kūnas, kurio sukimosi dėka keičiasi metų laikai, dieną būna šviesu, o naktį – sutemsta (103 p.). Lietuvoje, vidutinėse platumose, ilgos dienos vasarą ir trumpos – žiemą. Suteamos – laikotarpis kai diena ir naktis susitinka – palyginti ilgas ir tradiciškai paslaptingas – tai po dienos darbų ateinantis svajonių, apmąstymų, ir, žinoma, pasakų metas (104 p.).

Metų laikai vaizduojami daugelyje darbų – dažniausiai tokie, kokie yra tuo metu, kai pieštas žemėlapis. Tačiau yra ir darbų, kurie atrodo kaip profesionalių visų keturių metų laikų klimato žemėlapių serijos (105 p.). Lietuvoje vis dar aiškiai skiriasi keturi metų laikai, kurie vaikų žemėlapiuose iš karto atpažįstami iš kolorito – subtiliais žiedais pasipuošęs pavasaris, spalvinga ryški vasara, lapų auksu nuspalvintas ruduo ir balta žiema (106–109 p.). Žinoma, dažniausiai Lietuva vaizduojama vasarą, bet akivaizdu, kad vaikams kiekvienas metų laikas yra įdomus ir gražus

Lietuvos vardas primena lietų. Iš tiesų pas Lietuvoje dažnai lyja. Vaikų piešinių tyrėjai psichologai siūlo atkreipti dėmesį, kaip vaikas piešia lietų – pakankamos priedangos (skėčio) buvimas ar nebuvimas, kartu su lietumi matomi žaibai, debesys ar saulė atspindi piešėjo psichologinę būseną. Vaikų žemėlapių konkursui atsiųstuose darbuose lietų dažnai lydi pats geriausias simbolis – vaivorykštė (110 p.).

Nepaisant apskritai džiugios gamtai skirtų vaikų žemėlapių nuotaikos, juose matyti ir susirūpinimas dėl besikeičiančio klimato. Kaip Lietuvos klimatą paveiks pasaulinis atšilimas? Ar gebėsime tvarkytis su jo padariniais? (111 p.).

Gyvoji gamta

Gyvoji gamta mus supa iš visų pusių. Gyvybė – augalai, grybai, vabzdžiai, paukščiai ir žvėrys – labiausiai jaudina vaikų vaizduotę. Patys išradingiausi bet kokį žemėlapij papuošia ar net užpildo jų atvaizdais. Tikruose žemėlapiuose atskiri augalai ar gyvūnai dėl jų smulkumo nėra vaizduojami. Juos galime pamatyti sutartiniuose ženkluose, o pačiuose žemėlapiuose – vietas, kur gyvena atitinkamos rūšys. Priklausomai nuo žemėlapių mastelio, tos vietos gali būti vaizduojamos plotais arba taškais. Geriausiai mums iš žemėlapių pažįstami augalijos plotai yra miškai ir pievos (113 p.). Jie gerai matomi

ortofotografiniuose žemėlapiuose ir palydovų darytose nuotraukose. Šiuo metu miškų plotai užima apie trečdalį Lietuvos. Gilioje senovėje miškai dengė didžiąją dalį dabartinės Lietuvos, jų atmintį išsaugojo gyvenviečių vardai – *Baltamiškis, Didšiliai, Vilkağiris, Juodmiškis, Miškiniai...*

Ažuolas – labiausiai lietuvių gerbiamas medis, svarbų vaidmenį vaidinęs senajame baltų tikėjime, garbintas kaip šventas medis, vyriško tvirtumo ir ilgaamžiškumo simbolis. Žaliuojantis azuolas – tautos stiprybės simbolis, dažnas tautosakoje. Tai ir vaikų piešiniuose dažniausias medis (112, 114, 119 p.). Kiti – atpažįstami rečiau, iš išsiskiriančio silueto (eglė) ar vaisių (obelis).

Natūralios pievos užima vos vieną procentą Lietuvos ploto, daugiausiai upių slėniuose ir paežerėse. Į jas panašios kultūrinės pievos, ganyklos, kur auga įvairiausi žoliniai augalai. Pieva vaikų piešiniuose būna pilna žydinčių gėlių ir vabzdžių – drugelių, laumžirgių, bičių. Bitė – dar vienas nuo seno lietuvių mylimas ir gerbiamas padarėlis, rodantis žmonėms pavyzdį begaliniu darbštumu ir nešantis saldų medų (117 p.).

Medus, ypač paminėtas pasakose, kelia mintis apie jo mėgėją mešką (118 p.). Vietovardžiuose tai yra trečias dažniausiai minimas gyvūnas, kurį aplenkia tik vilkas ir varna – Meškynai, Meškuičiai, Meškalaukis. Ar meškos Lietuvoje liko tik tautosakoje? Mokslininkai sako, kad ši rūšis nuo dvidešimtojo amžiaus pradžios yra išnykusi, nors pavieniai gyvūnai į mūsų miškus vis dažniau užklysta iš aplinkinių šalių. Vis dėlto vaikai savo žemėlapių miškus užpildo geriau pažįstamais žvėreliais – dažniausiai tai kiškis ir lapė, bet pasitaiko ir briedis, šernas, voverė, net lūšis (119–122 p.). Gyvūnai į piešinius atkeliauja ir iš žiniasklaidos aktualijų (123 p.), pasakų, žaidimų (124, 125 p.).

Dažniausiai vaikų piešiniuose atpažįstamas paukštis yra Lietuvos nacionalinis paukštis baltasis gandras (126 p.). Antrą vietą turbūt užimtų pelėda – išminties ir žinių simbolis. O dažniausiai paukščiai būna abstraktūs, saugotinos, trapios gyvybės simboliai. Įdomiausiuose darbuose jie talpina savyje visą žemėlapij (127 p.).

Žemė ir vandenys

Eglė Barauskaitė

16 metų (2017)

Ar pasaulio žemynų kontūrai išliks tokie patys?

Rimantas Naina ir Aleksas Filipenkovas

12 metų (2015)

Gintarinė Tėvynė

Aivė Čepulytė
7 metų (2015)
Lietuva

Austėja Kukcavičiūtė, D. Lužinas ir L. Paškevičiūtė
7 metų (2017)
Lietuva

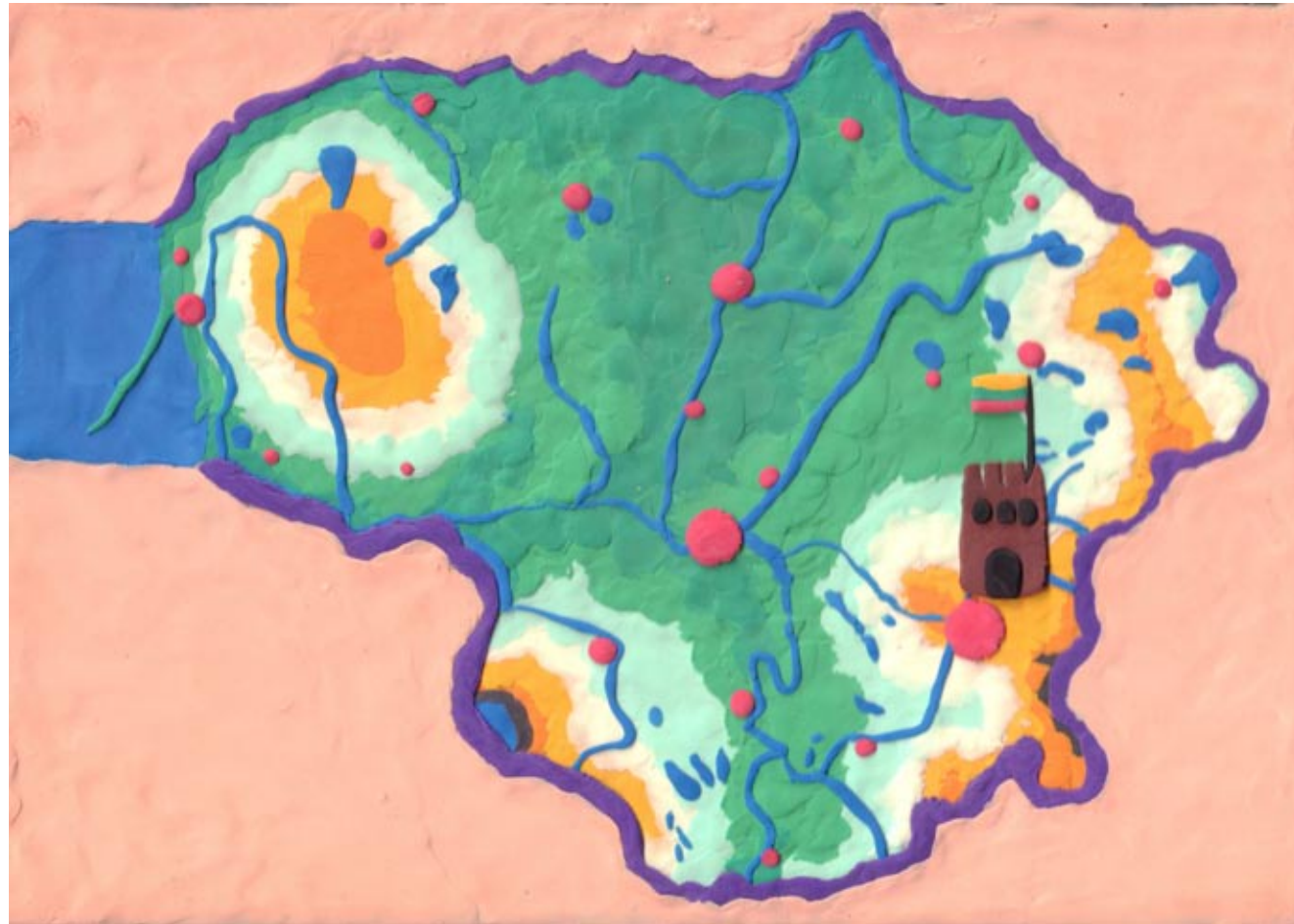
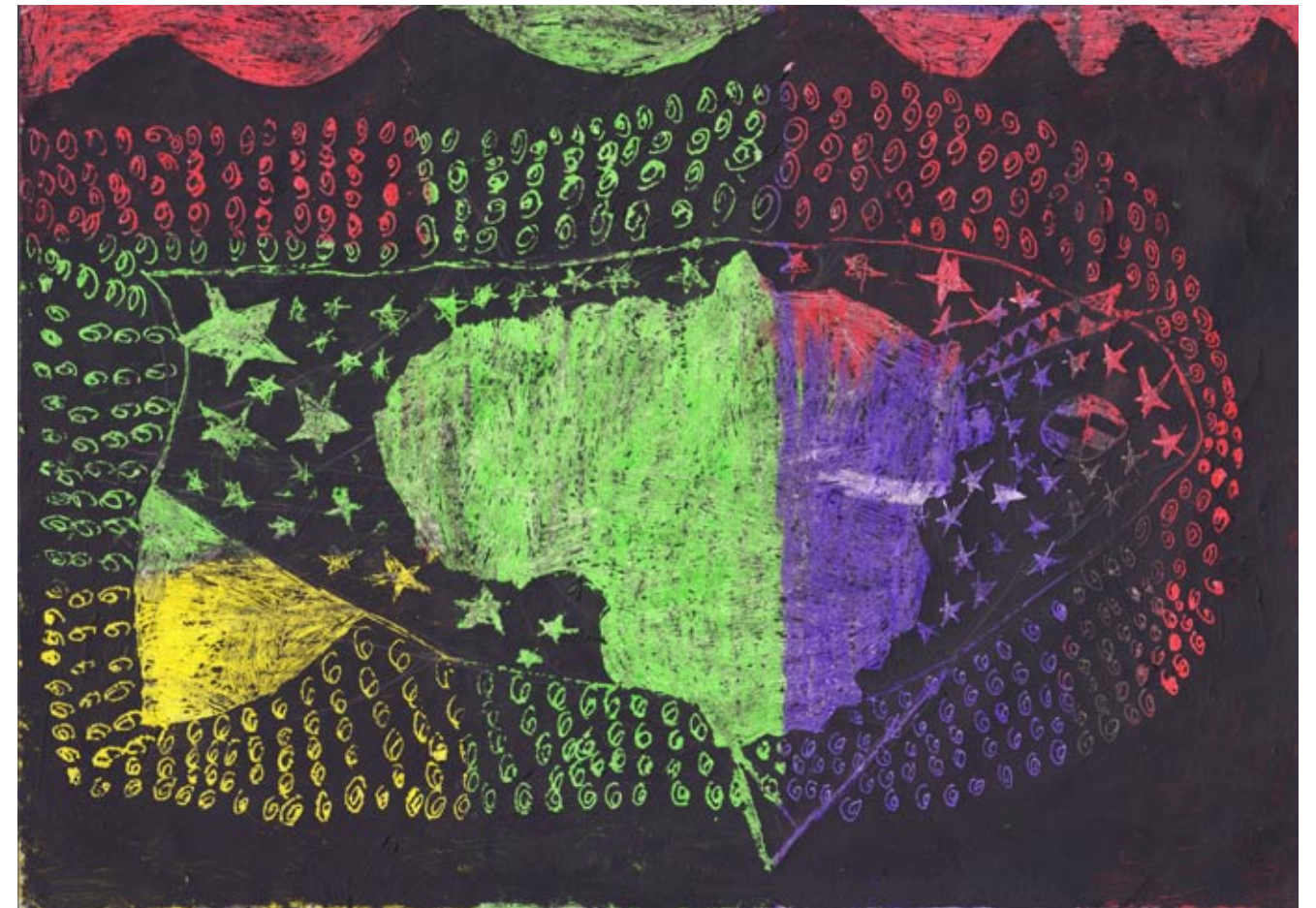
Margarita Griciūtė
7 metų (2019)
Ji yra viena

Algimantė Ivanauskaitė
14 metų (2019)
Pasaulio pieštukas

Klimatas ir orai

Paulius Putrimas
7 metų (2019)
Lietuva ryklio pilve

Adrian ir Darian Majevskaiai
11 metų (2019)
Polimerinė Lietuva

Austėja Mironaitė
13 metų (2019)
Žemė ir Galaktika

Auksė Jonkutė
6 metų (2015)

Metų laikai Lietuvoje

Meda Šereikaitė ir
Emilija Griučkaitytė
6 metų (2015)

Lūna Sabaliauskaitė
6 metų (2017)
Žiema Lietuvoje

Aušra Gužytė
6 metų (2019)
Man patinka žemėlapiai

Ugnė Velutytė
6 metų (2019)
Debesų žemėlapis

Ugnius Višinskas
12 metų (2019)
Aukšnio rudens žemėlapis

Žemyna Ramanauskaitė ir Agota Jonaitytė
6 metų (2017)
Čia Lietuva, čia lietūs lyja

Gerda Zybartaitė
8 metų (2019)
Povandeninis laivas

Gyvoji gamta

Aleksandra Mikolajevič
5 metų (2019)
Mano Lietuvoj ažuolai žaliuos

Mėta Rimeišytė
6 metų (2017)
Lietuvos žemėlapis

Gabija Protusevičiūtė
7 metų (2019)
Čia ąžuolai žaliuos

Adriana Tarasevičiūtė
6 metų (2017)
Mano šalis

Alegra Matiukaitė
6 metų (2017)
Lietuvėle, tu mana,
tu – graži gėlelė

Laurynas Matusevičius
4 metų (2019)
Jau skrisiu

Sebastian Markovski
12 metų (2017)
Medaus Lietuva

Miglė Monkutė
6 metų (2019)
Godus meškiukas

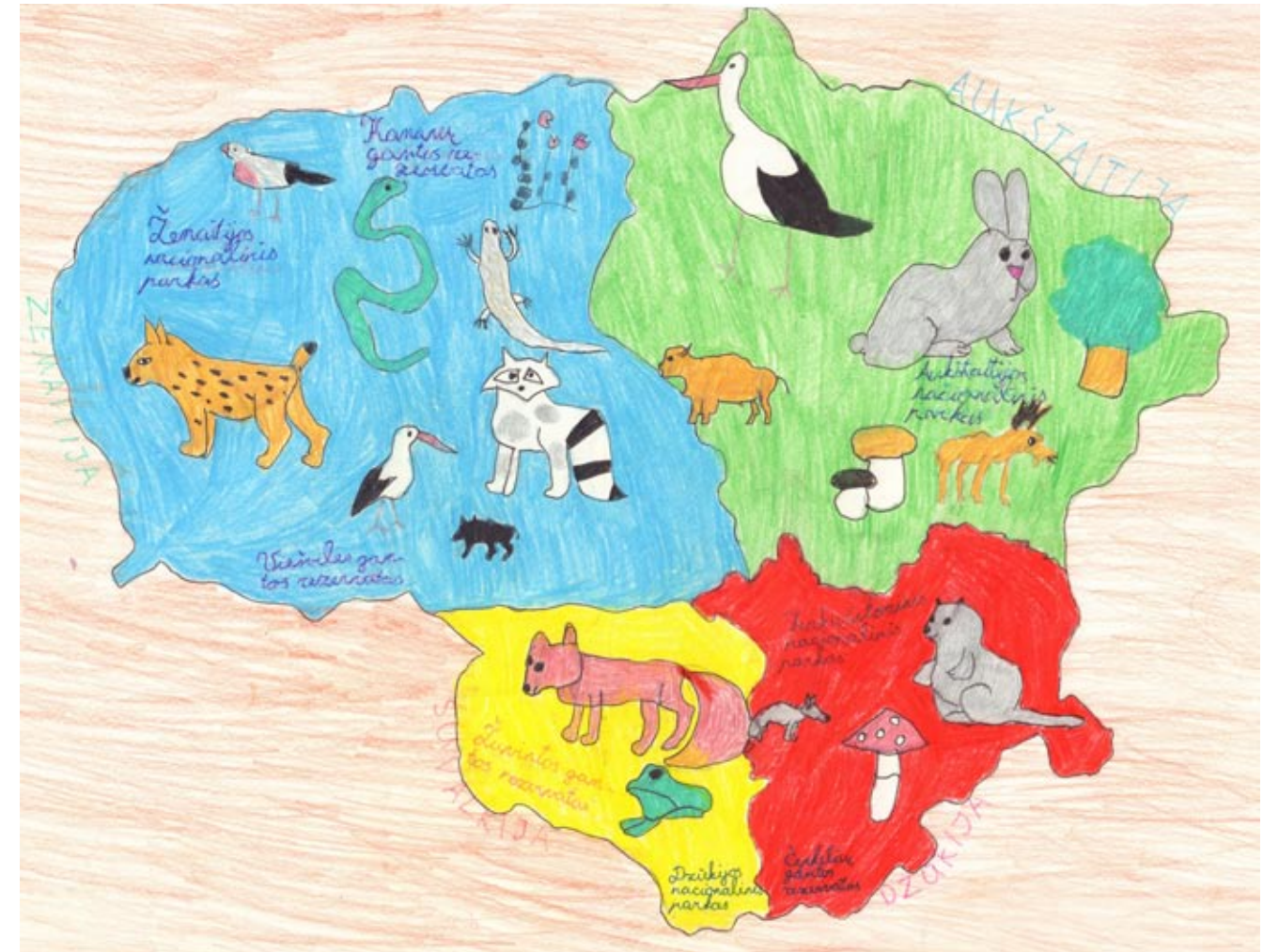

Adrija Rusakevič ir
Radvilė Šutinytė
5 metų (2017)
Ažuolas

Jūrinta Aleksandravičiūtė
7 metų (2019)
Sapnuoju Lietuvą

Agnė Davidavičiūtė
10 metų (2019)
Lietuvos gyvūnai

Liepa Lunytė
7 metų (2017)
Gražiausia pasaulio šalis

Jonas Pieškus, Ema Šivickaitė ir Jokūbas Kudrickas
10 metų (2019)
Šikšnosparnių žiemojimo vietos Lietuvoje

Ausma Klevaitytė
10 metų (2019)
Ežiukas su žemėlapiais

Ugnė Blaževičiūtė
4 metų (2019)
Mano šeima Lietuvoje

Simona Irtmonaitė
10 metų (2019)
Gandrai Lietuvoje

Diana Česnakevičiūtė
15 metų (2019)
Ar paukščiai turės nepaliestą gamtą?

4

Kokie esame

Šeima

Valstybė prasideda nuo šeimos. Artimiausi žmonės – tai pirmoji bendruomenė, kurioje vaikas mokosi suprasti kitus ir išreikšti save, perima vertybes, formuoja savo pasaulėžiūrą. Lietuvos vaikai savo žemėlapiuose šeimą piešia dažnai – nedidelę, su vienu ar dviem, rečiau – trimis vaikais, tokią, kokių dauguma Lietuvoje (132–135 p.). Dažniausiai šeimos vieta – Lietuvos žemėlapis, tik kartais supanti aplinka platesnė (134 p.). Ypač įdomūs du kūriniai, atsiųsti iš skirtingų miestų, kuriuose trys Lietuvos žemėlapiai įgauna šeimos pavidalą – žmonių (136 p.) ir paukščių (137 p.). Juos galima interpretuoti įvairiai – kaip individų viduje slypinčius valstybės atvaizdžius ir kaip valstybės raidos etapus ar vaidmenis. Malonu matyti kūrinius, kuriuose vaizduojamas kelių kartų ryšys, senelių perduodamos tradicijos (138–139 p.).

Darbai ir rūpesčiai

Nemažai vaikų žemėlapių, kuriuose vaizduojami žmonės, atspindi jų pareigas – visų pirma mokytis (140 p.) ir rasti savo vietą pasaulyje, teisingai pasirinkti tolesnį gyvenimo kelią (141 p.). Daug jaunosios kartos rūpesčių yra susiję su aplinka, kurioje gyvename – ne tik Lietuvos, bet ir viso pasaulio, kuris dažnai vaizduojamas kaip gėlė ar paukštis, kurį vaikas puoselėja ir saugo (142–143 p.). Šio tipo darbai dažnai yra autoportretai – jaunų žmonių, kurie bando įžvelgti ateitį, išsaugoti gamtą, yra pasiryžę ginti savo kraštą ir demokratines vertybes visame pasaulyje (144–146 p.). Kelionės šiais laikais yra ir malonumas, ir būtinybė. Lietuvai atgavus nepriklausomybę, per nepilnus tris dešimtmečius iš jos išvyko beveik ketvirtadalis gyventojų. Beveik kiekvienas turi artimųjų emigracijoje. Vaikai neišvengiamai galvoja apie galimas studijas, darbą, gyvenimą užsienyje, bet taip pat jaučia ryšį su Tėvyne (148–149 p.).

Talentai

Žemėlapis – meno kūrinys, o tarptautiniuose vaikų žemėlapių konkursuose pasiekti laimėjimai rodo, kokie talentingi Lietuvos vaikai. Aibė darbų pasakoja apie muzikos ir dailės svarbą mūsų gyvenime (150, 151 p.), drąsiai ir išradingai interpretuojami žinomų paveikslų siužetai. Nepamirštas ir sportas. Net patys mažiausieji žino, koks svarbus Lietuvos gyventojams krepšinis, o jį taip nesunku susieti su

žemėlapiu – Lietuva gali būti fone, o krepšinio kamuolys įgauna Žemės rutulio pavidalą (152–153 p.). Kai kurias sporto šakas tiesiog smagu vaizduoti, jos primena kasdienes pramogas (154, 155 p.), o šokis ant lyno mėnesienoje – tikra svajonių akrobatika (156 p.). Žinių amžiuje vis geriau suprantame, kad kūryba – ne tik meninė, ji būtina mokslui ir technikai. Mokslas, tyrinėjimai – prasideda nuo vaikiškai smalsaus žvilgsnio (1587 p.) ir perskaitytų knygų (158 p.). Tiesa, knygų skaitome vis mažiau, bet tikrai puikiai naudojames interneto technologijomis ir socialiniais tinklais (159 p.). Žemėlapių kūrėjams itin artimos ir suprantamos nuotolinių tyrimų technologijos, leidžiančios pažinti pasaulį ir žvelgti už jo ribų (160 p.). Ir taip, Lietuvoje gali būti kuriamos technologijos visam pasauliui – biotechnologijos, lazeriai, robotai... (161 p.). Kūrybinė mintis nebūtinai tiesiogiai materializuojama – ji būtina ir šachmatų, ir politiniuose žaidimuose (162 p.).

Gyvenimo būdas

Vaikų pieštuose žemėlapiuose daug detalių, atspindinčių mūsų gyvenimo būdą, kasdienio gyvenimo pasirinkimus. Tokie žemėlapiai yra vieni įdomiausių. Ką renkasi jaunoji karta? Greitas maistas ir garsūs prekių ženklai gali likti už Lietuvos ribų. Kur kas svarbiau technologijos, sportas, menas... (163 p.). Žavi įprastų patiekalų metamorfozės – ypač pasaulis, kepantis kaip kiaušiniene ar tirpstantis tarsi ledai (166–168 p.). Ragaujame kitų šalių patiekalus ir juos pamėgstame (165, 169 p.). Žemėlapių motyvai tokie gražūs, kad puikiai tinka drabužių ir papuošalų dizainui (170–173 p.) ar net kūno puošybai (174–175 p.). Augintiniai dažnai apsigyvena vaikų žemėlapiuose, bet parinkome retesnį pavyzdį, kuriame mylimo šunelio dydis – išskirtinis.

Globalizmas ir patriotizmas

Apibendrinant vaikų žemėlapiuose pasikartojančius motyvus, atrodo, kad Lietuvos vaikams pasaulis yra įdomus ir atviras. Visada galima rinktis, kokią teritoriją aprėps piešiamas žemėlapis – ir vaikai renkasi daugmaž po lygiai. Gera mylėti visą Žemę, džiaugtis, kad šiame interneto amžiuje ji telpa rankose kaip didelis meilus katinas (177–179 p.). Galima sakyti, jog globaliai mąstyti – madinga (181 p.), tačiau jaunosios kartos žvilgsnis į pasaulį ne tik paprastas ir atviras, bet ir gilus (182 p.). Vaikai drąsiai keliauja pažinti pasaulio (183, 184 p.). Bet koks didelis ir spalvingas jis bebūtų, kelionė prasideda nuo gimtojo krašto. Kiekvienais metais kūriniuose vis daugiau meilės gimtajam kraštui – suvokiame savo mažos šalies svarbą dideliame pasaulyje (185 p.) ir ja didžiuojames (186 p.).

Gimtojoje šalyje užauga sparnai (187 p.), gimsta svajonės, atsiveria erdvės, gyvena geriausi draugai ir yra viskas, ko reikia laimingai vaikystei (188–194 p.). Gera joje augti, o paaugus – suprasti savo vaidmenį kuriant šalies gerovę.

Ar Lietuvos yra dvi? Viena drąsi, kosmopolitiška, žiūrinti į ateitį, kita – jautri, romantiška, ieškanti šaknų praeityje (194 p.)? Turbūt savyje rasime ir viena, ir kita!

Gabrielė Indriulytė
5 metų (2017)
Mylima gimtinė

Šeima

Elžbieta Kupčiūnaitė
6 metų (2019)
Visur gerai, bet Lietuvoj geriausia

Urtė Jakimavičiūtė
6 metų (2019)

Mano šeima keliauja

Gabrielė Rakickaitė
6 metų (2019)

Teresē Baltokaitē
11 metu (2019)
Europa – mūsu namai

Aistė Marcinkevičiūtė
4 metu (2017)
Mano spalvota šalelė

Gretė Žakaitytė
7 metų (2019)
Žemėlapių šeima

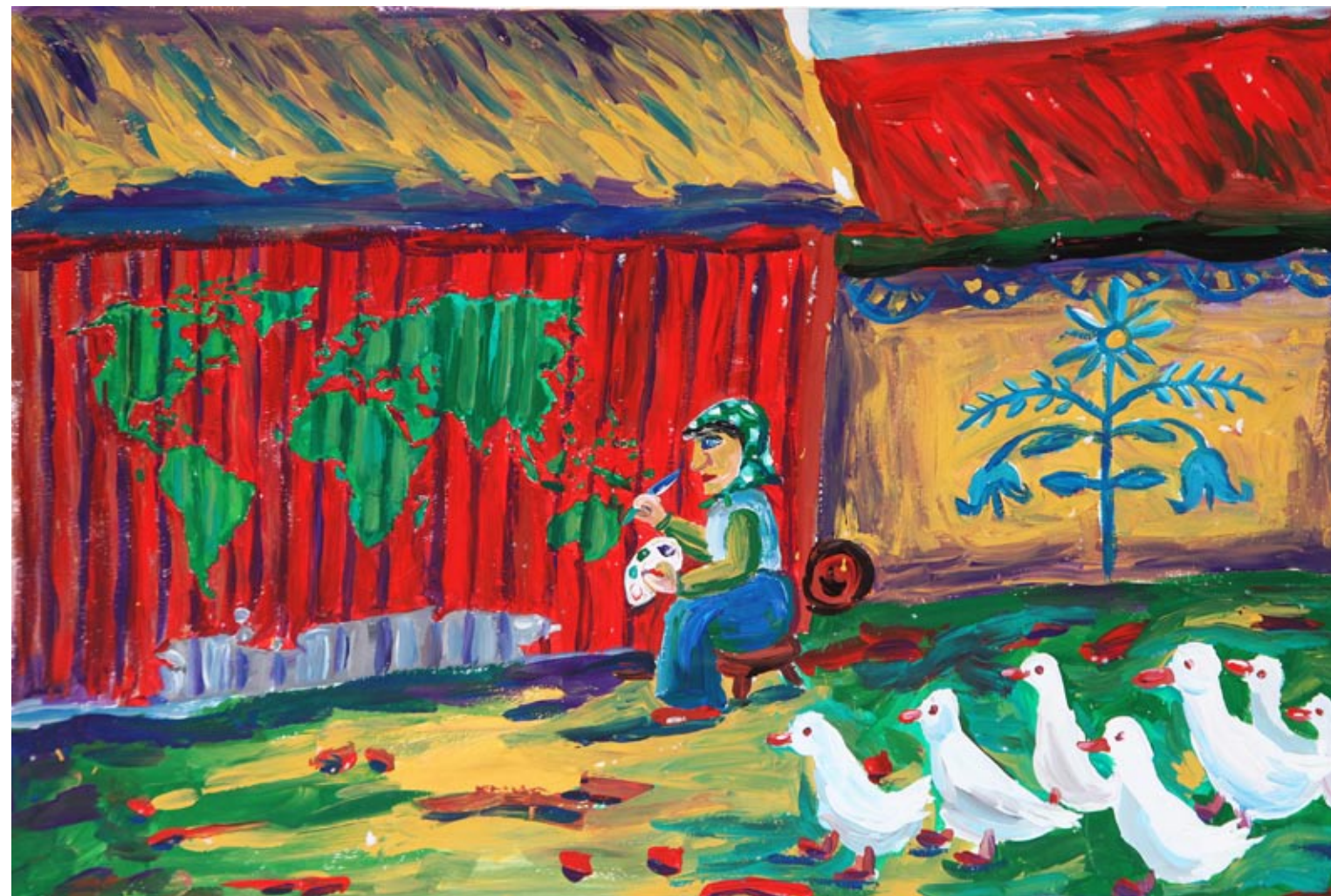

Vilius Briedis
10 metų (2017)
Paukščiai

Ugnė Šilanskaitė
8 metų (2017)
Lietuva močiutės darželyje

Astijus Puodžiukas
13 metų (2017)
Kaimo močiutė – pasaulio žmogus

Darbai ir rūpesčiai

Gabija Račkutė
12 metų (2015)
Aš mokau vaikus geografijos

Aurimas Tiriūna
16 metų (2015)
Mano vieta šiandienos pasaulyje

Eglė Cicėnaitė
9 metų (2015)
Mano pasaulis – mano gėlė. Aš juo rūpinuosi, saugau

Greta Venclauskaitė
13 metų (2017)
Mylime savo kraštą

Aurėja Meiškaitė
15 metų (2017)
Gaublys tavo rankose

Elžbieta Mikolaitytė ir Vaiva Dunaitytė
13 metų (2019)
Žemėlapis: Gyvybė

Arija Luneckaitė
12 metų (2015)
**Aš – Lietuvos
karuomenės savanorė**

Jūra Raudytė
15 metų (2015)
Išskrendu trumpam

Kamilė Kandrotaitė
8 metų (2015)
Nepalikite savo šalies

Aurelija Žilytė
13 metų (2019)
Pasiilgau

Talentai

Ugnius Višinskas
8 metų (2015)
Muzika – mano pasaulis

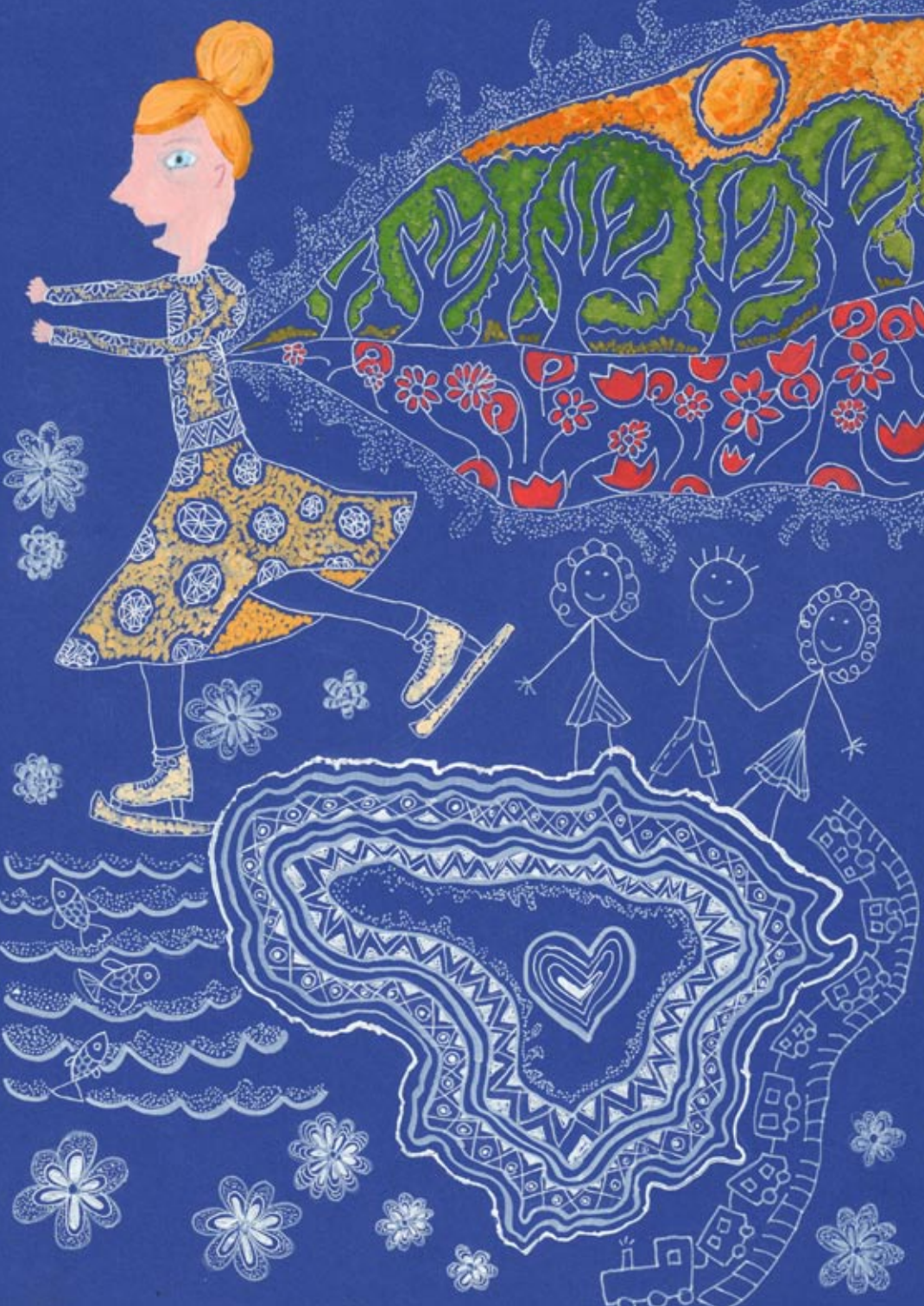
Paulius_Kolosovas
8 metų (2015)
**Rūpinuosi ir saugau
Čiurlionio Lietuvą**

Neila Gumuliauskaitė
6 metų (2017)
Pajūrio vaikai žaidžia krepšinį

Justė Baranauskaitė
6 metų (2019)
Mes – pasaulio žaidėjai

Gustė Sadauskaitė
10 metų (2019)
Žemėlapis... Čiuožykloje!

Deimantė Jakaitytė
6 metų (2019)
Aplink pasaulį
su žirafa

Kornelija Petraitytė
15 metų (2019)
Šokti mėnulio šviesoje

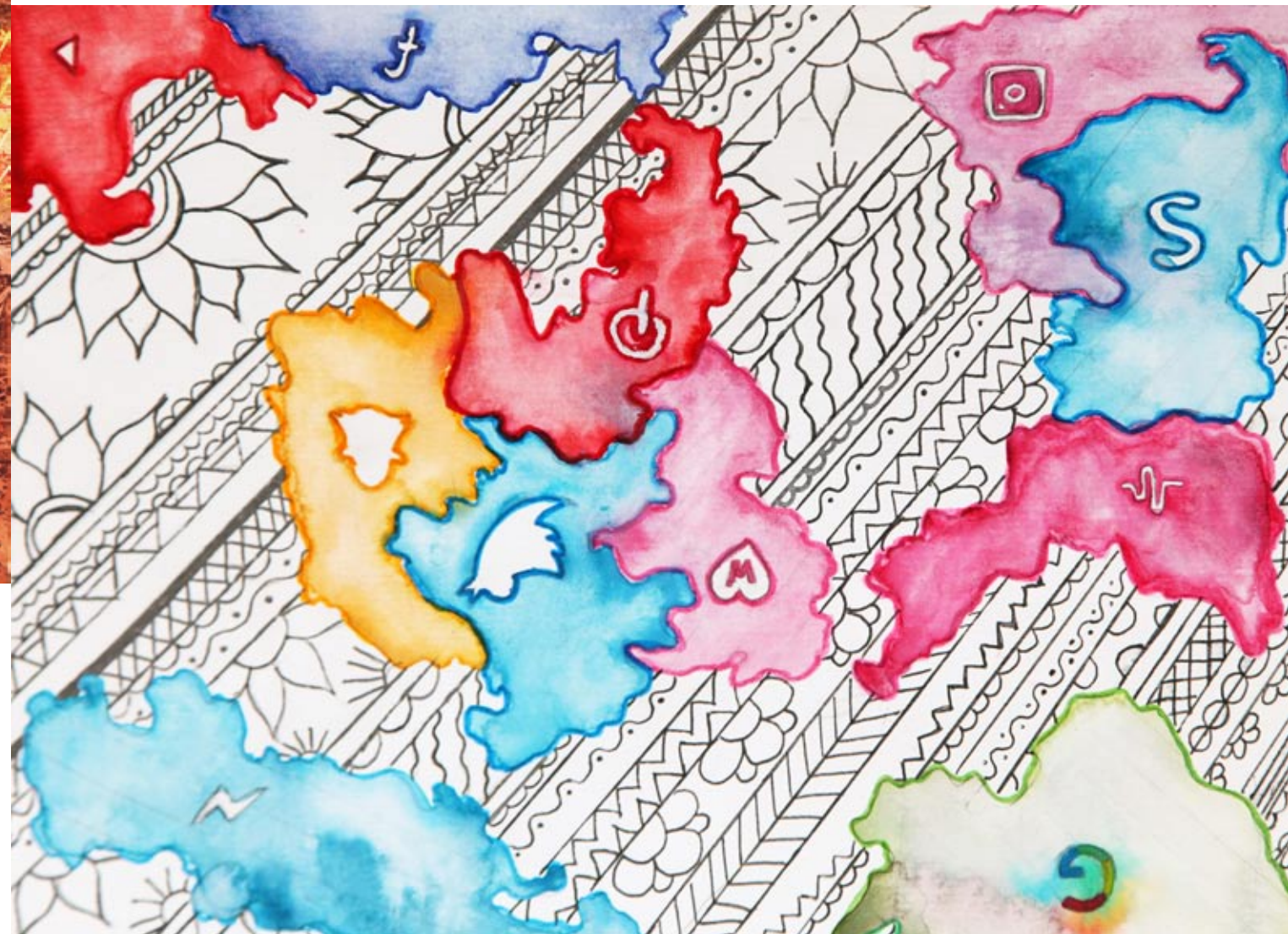
Luka Petruškevičiūtė
6 metų (2015)
Aš suradau Lietuvą!

Karolina Butvydaitė
9 metų (2017)
Bibliotekoje

Emilija Miežytė
11 metų (2017)
Pasaulio raštai

Bogdan Bogdanovičius
11 metų (2019)
Žemė iš kosmoso

Meda Masaitytė
15 metų (2019)
Šviesa telydi

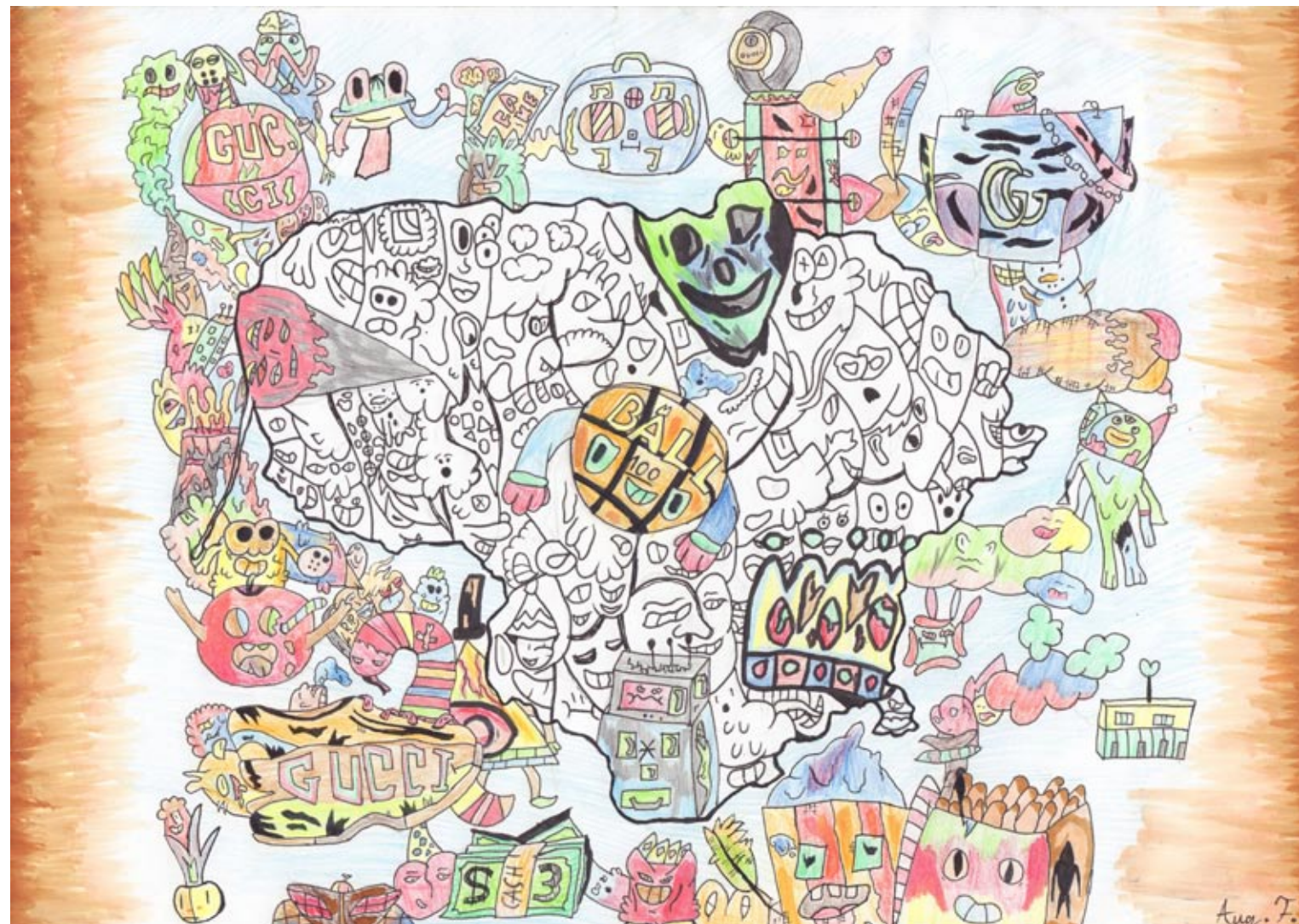

Eimantas Kačinas
8 metų (2017)
Žemėlapiai įdomūs ir
sudėtingi kaip šachmatų
žaidimas

Gyvenimo būdas

Augustas Fiodorovas
12 metų (2019)
Lietuva yra pasaulyje, o pasaulis yra Lietuvoje

Goda Krapavickaitė
6 metų (2015)
Lietuvą myliu, Kaune gyvenu, į darželį einu ir pieną geriu

Gabija Makrickaitė
16 metų (2015)
Skani pica

Paulius Prišmontas
12 metų (2017)
Pasaulinis iškepimas

Meda Masaitytė
13 metų (2017)
Saugok ir mylėk

Paulius Prišmontas
14 metų (2019)
Tirpstantis pasaulis

Evelina Paškovskytė
13 metų (2017)
Paragauk ir labiau pažinsi

Miglė Grudzinskaitė
13 metų (2017)
**Pasaulis gražus
ir spalvingas**

Kasparas Vaitaitis
15 metų (2017)
Žmogus ir pasaulis

Justina Bukelskytė
13 metų (2015)
Pasaulis mano širdyje

Iveta Girdžiūtė
13 metų (2015)
Mes bendraujame

Radvilė Nevedomskytė
16 metų (2015)
Kepurė

Viktorija Popovaitė
15 metų (2019)
Žemynai iš strazdanų

Gabrielė Plepytė
15 metų (2017)
Kūno menas

Justina Žičkutė
7 metų (2019)
Aš ir mano augintinis

Globalizmas ir patriotizmas

Viltė Vaitulionytė
9 metų (2015 m.)
Pasaulis vaikų rankose

Meda Vėžytė
15 metų (2019 m.)
Meilė mano Žemei

Pijus Jokubaitis
13 metų (2019 m.)
Katės žemėlapis

Karolina Vaitaitytė
16 metų (2017 m.)
Pievų mergaitės pasaulis

Toma Rasiukevičiūtė
16 metų (2017 m.)
Viskas yra visai paprasta... Tik pabandyk kitaip j tai pažiūrėti

Eimantas Žutautas
14 metų (2015 m.)
Be pavadinimo

Indrė Leonavičiūtė
13 metų (2015 m.)
Vaikystės kelias

Laura Baušytė
11 metų (2015 m.)
Nori pažinti pasaulį

Ernestas Damanskis
12 metų (2015 m.)
Žemynai

Dovydas Koganas
ir Jonas Trivokas
7 metų (2015 m.)
Mano kraštas – Lietuva

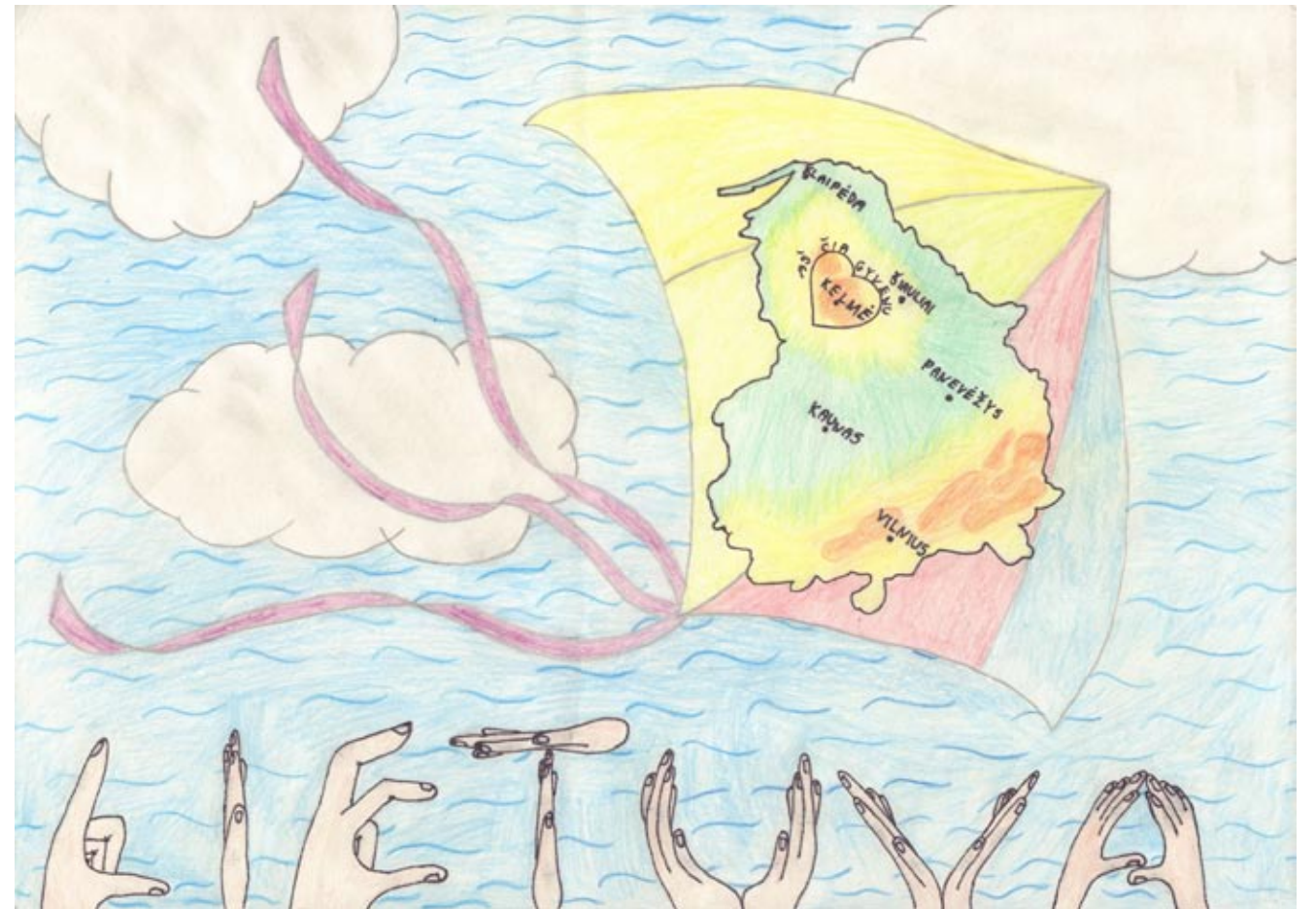

Beatričė Smilgytė
8 metų (2015 m.)
Lietuviškas drugelis

Ramutė Skorokodaitė
12 metų (2015 m.)
Mano vieta – Lietuvoje

Viltė Bimbaitė
11 metų (2019 m.)
Lietuva laisva kaip aitvaras

Erikas Giržadas
6 metų (2017 m.)
Aš myliu Lietuvą

Marta Damonskytė
6 metų (2015 m.)
Mes

Milana Paulauskaitė
5 metų (2019 m.)
Lietuva – mano vaikystės
pieva

Jonė Gudžiūnaitė
5 metų (2019 m.)
Čia mano Lietuva

Gabrielė Mickevičiūtė
11 metų (2019 m.)
Žemė žmogaus rankoje

Agnė Matulionytė
13 metų (2019 m.)
Lietuva mano širdyje

Julija Koptiakova,
5 metų (2019 m.)
Gyvenu Lietuvoje

